

Elisa Moallin

Maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksia opiskelusta Suomessa

African Care ry:n läksykerholaisten kokemuksia
opinnoista Helsingissä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

9.5.2022

Tekijä	Elisa Moallin
Otsikko	Maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksia opiskelusta Suomessa
Sivumäärä	50 sivua + 2 liitettä
Aika	9.5.2022
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Ohjaajat	Lehtori Jukka Törnroos Lehtori Mai Salmenkangas
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa, millaisia kokemuksia African Care ry:n läksykerhossa käyvillä maahanmuuttajataustaisilla naisilla on opinnoista Helsingissä. Lisäksi opinnäytetyössä selvitettiin, millainen tarve maahanmuuttajataustaisilla naisilla on African Care ry:n läksykerholle sekä miten opiskelu Suomessa on maahanmuuttajataustaisten naisten näkemyksen mukaan vaikuttanut heidän kotoutumiseensa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli myös nostaa maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksia näkyville ja tuoda heidän äänensä kuuluviin. Opinnäytetyön yhteistyökumppanina ja tilaajana toimi African Care ry. Opinnäytetyöhön haastateltiin African Care ry:n läksykerhossa vakituisesti käyviä maahanmuuttajataustaisia naisia.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jonka tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Opinnäytetyöhön haastateltiin seitsemää African Care ry:n läksykerhossa vakituisesti käyvää maahanmuuttajataustaista naista. Haastattelut toteutettiin African Care ry:n tiloissa helmi-maaliskuussa 2022. Haastattelut sisälsivät avoimia kysymyksiä, jotka laadittiin tutkimuskysymyksistä nousevien teemojen ympärille. Lopullinen aineisto analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.</p> <p>Opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan sanoa, että African Care ry:n läksykerholaisten kokemukset opinnoista Helsingissä ovat yleisesti ottaen hyviä. Opiskelu koettiin tärkeäksi, kotoutumista edistäväksi tekijäksi. Tuloksista selvisi, että vaikeuksia opintoihin ovat aiheuttaneet haastavat tilanteet opettajien kanssa sekä suomen kielen oppimisen vaikeudet. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kohtelu kouluissa koettiin myös epäoikeudenmukaiseksi. Suomen kielen oppiminen, erityisesti puhuminen, oli tulosten mukaan vaikeaa. Puutteet kielitaidossa vaikeuttivat selkeästi maahanmuuttajataustaisten naisten opiskelua. Tulosten perusteella tarve African Care ry:n läksykerhotoiminnalle on suuri, sillä oppilaitosten ja opettajien tuki koettiin riittämättömäksi. Suomeen kotoutumista ovat edistäneet koulussa opitut asiat, kuten kirjoittaminen, lukeminen sekä erilaisten arkisten asioiden hoitaminen.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksista käy ilmi, että maahanmuuttajataustaiset naiset tarvitsevat enemmän tukea opintoihinsa sekä kouluilta että opettajilta. Suomen kielen opetusta maahanmuuttajataustaisille naisille tarvittaisiin lisää. Tarve läksykerhotoiminnan järjestämiselle Helsingissä on myös suuri.</p>	
Avainsanat	maahanmuutto, maahanmuuttaja, kotoutuminen, koulutus

Author	Elisa Moallin
Title	Experiences of Studying in Finland of Women with an Immigrant Background
Number of Pages	50 pages + 2 appendices
Date	09 May 2022
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Instructors	Jukka Törnroos, Lecturer Mai Salmenkangas, Lecturer
<p>The aim of this thesis was to map out the experiences of studying in Helsinki of women with an immigrant background attending the African Care Association's homework club. Additionally, the thesis reviews the need for the African Care Association's homework club as well as surveys the women's understanding of how studying in Finland has affected their integration into Finnish society. Also, the purpose of the thesis was to highlight the experiences of women with immigrant backgrounds and to make their voices heard. The working life partner and client of the thesis was the African Care Association.</p> <p>This study was conducted as qualitative research and I used thematic interview as the research method. I interviewed seven women for the thesis. The interviews were conducted at the premises of the African Care Association in February and March 2022. The interviewees were women with an immigrant background who regularly attend the homework club of the African Care Association. The interviews included open-ended questions written around the themes emerging from the research questions. I analyzed the final material by theory-driven content analysis.</p> <p>Based on the results of the thesis, it can be stated that the women's experiences of studying in Helsinki were generally positive. Studies were perceived as a key factor in advancing integration. The results showed that difficulties in studies were caused by challenging situations with teachers and difficulties in learning the Finnish language. The treatment of students with an immigrant background in schools was also perceived as unjust. According to the results, learning the Finnish language, especially speaking, was deemed difficult. Deficiencies in language proficiency clearly made it more difficult to study for women with an immigrant background. Based on the results, there is a great need for the African Care Association's homework club activities, as support for studies from teachers and educational institutions was experienced as insufficient. The skills learned at school, such as writing, reading, and taking care of various everyday matters, have promoted integration into Finland.</p> <p>Finally, results of this thesis suggest that women with an immigrant background need more support for their studies from schools and teachers. More Finnish language teaching is needed for women with an immigrant background. There is also a great need for organizing homework club activities in Helsinki.</p>	
Keywords	immigrant, immigration, integration, education

Sisällys

1	Johdanto	6
2	African Care ry	7
2.1	African Care ry:n toiminta	7
2.2	Vaikuttamistyö	9
3	Maahanmuutto ja maahanmuuttajat	10
3.1	Maahanmuuttaja, turvapaikanhakija ja pakolainen	12
4	Kotoutuminen	13
4.1	Kotoutumista edistävät palvelut	14
5	Maahanmuuttajien koulutuspolut	15
5.1	Kotoutumiskoulutus	16
5.2	Perusopetus ja perusopetuksen jälkeiset valmistavat koulutukset	17
5.3	Ammatillinen koulutus, aikuislukio ja korkeakoulutus	18
6	Tutkimuksia koulutuksesta	19
7	Opinnäytetyön toteutus	22
7.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	22
7.2	Tutkimuskysymykset	23
7.3	Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu	23
7.4	Aineiston analysointi	26
8	Tulokset	27
8.1	Haastateltavien taustatiedot	27
8.2	Haastateltavien kokemukset opiskelusta suomen kielellä ja Suomessa	28
8.3	Haastateltavien kokema tarve African Care ry:n läskykerhosta	30
8.4	Haastateltavien näkemykset opintokokemustensa vaikutuksista Suomeen kotoutumisessa	31
9	Johtopäätökset	32
10	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	36
10.1	Eettisyys	36
10.2	Luotettavuus	37

11	Pohdinta	40
	Lähteet	45
	Liitteet	
	Liite 1. Tutkimussuostumuslomake	
	Liite 2. Teemahaastattelurunko	

1 Johdanto

Suomen työllisyysmarkkinoilla suomalaistaustaisten naisten osallisuus on huomattava. Vähäiseksi jää sen sijaan ulkomaalaistaustaisten naisten osallisuus työmarkkinoilla. Maahanmuuttajataustaiset naiset ovatkin erityisen huonossa asemassa, kun tarkastellaan kotoutumisen onnistumista. Juuri maahanmuuttajataustaiset naiset työllistyvät ulkomaalaistaustaisesta väestöstä merkittävästi heikoimmin. (OECD 2018: 75.) Maahanmuuttajataustaisen naisen sopeutumista uuteen kotimaahan helpottavat Suomessa suomalainen hyvinvointiyhteiskunta sekä perinteinen naisten työssä käyminen. Taloudellisesti aktiivisen naisen roolin omaksumista helpottavat Suomessa myös päivähoiton saatavuus, koulutuksen maksuttomuus ja mahdollisuus kouluruokailuun. Tästä taloudellisesti aktiivisen naisen roolimallista on samanaikaisesti myös haittaa, sillä kotiäitejä ei arvosteta eikä Suomessa osa-aikatyöhön ole oikeastaan mahdollisuuksia. (Säävälä 2009: 48.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa African Care ry:n läksykerhossa käyvien maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksia heidän opinnoistaan Helsingissä ja nostaa näitä kokemuksia esille. Opinnäytetyön avulla pyritään tuomaan maahanmuuttajataustaisten naisten erilaiset koulutuskokemukset näkyviin, jotta African Care ry pystyy nykyistä paremmin vastaamaan kotoutumishaasteisiin sekä tekemään paremmin vaikuttamistyötä.

Pakolaistaustaisten maahanmuuttajien tai heidän perheenjäsentensä keskuudessa on henkilöitä, jotka ovat käyneet kouluja vain muutamia vuosia, mikä luo haasteita sekä maahanmuuttajille itselleen että suomalaiselle koulutusjärjestelmälle. Suomessa on nimittäin todella vaikeaa tulla itsenäisesti toimeen ilman luku- ja kirjoitustaitoa, ja töihin pääsy ilman koulutusta on todella vaikeaa. (Saukkonen 2020: 40.) Jotta kotoutuminen onnistuisi, suuri osa maahanmuuttajista tarvitseekin kielitaidon, ammatillisten valmiuksien sekä työmarkkinatietojen ja -taitojen kehittämistä. (Rasilainen 2016: 27). Suomeen muuttaa Rasilaisen (2016) mukaan vuosittain aikuisia, jotka eivät ole lähtömaassaan käyneet lainkaan koulua tai joiden saama koulutus on todella niukkaa. Koulutus ja mahdolliset koulutuskokemukset vaikuttavat väistämättä African Care ry:n asiakkaiden jokapäiväiseen elämään. Juuri tästä syystä opinnäytetyössä tutkittavat kokemukset koulutuksesta ovat ensisijaisen tärkeitä African Care ry:lle, kun se kehittää vaikuttamis-

työtään ja muuta toimintaansa. Opinnäytetyöstä saatujen tulosten pohjalta järjestö pyrkii omalta osaltaan vastaamaan myös niihin erilaisiin koulutusmaailmasta nouseviin haasteisiin ja epäkohtiin, jotka mahdollisesti heikentävät maahanmuuttajataustaisten naisten osallisuutta ja kotoutumista.

2 African Care ry

Opinnäytetyön tilaajana sekä yhteistyökumppanina toimii monikulttuurinen kansalaisjärjestö African Care ry. African Care ry on vuonna 2001 perustettu Helsingissä toimiva kansalais- ja kehitysjärjestö, jonka tavoitteena on vahvistaa naisten toimintamahdollisuuksia sekä heidän asemaansa erityisesti Suomessa ja Somaliassa. (African Care.) African Care ry:n toiminnan painopisteet jakautuvat kolmeen eri osaan: pääkaupunkiseudulla järjestö järjestää Suomeen muuttaneille naisille kotoutumista tukevaa toimintaa, Etelä-Somaliassa järjestö koordinoi kehitysyhteistyöhanketta, Suomessa järjestö tekee myös vaikuttamistyötä maahan muuttaneiden naisten oikeuksien toteutumiseksi (African Care 2020). Globaalikasvatustyö sekä eri alojen ammattilaisten kouluttaminen monikulttuurisuuteen, seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja maahanmuuttajien kotoutumiseen on myös osa African Care ry:n toimintaa. Järjestö tekee monipuolista yhteistyötä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten, maahanmuuttajajärjestöjen, oppilaitosten ja naisjärjestöjen kanssa. Vuonna 2005 alkaneen kehitysyhteistyön avulla järjestö on erilaisin hankkein tukenut naisten pienyritystoimintaa, seksuaali- ja lisääntymisterveyttä sekä vähentänyt äitiys- ja lapsikuolleisuutta Somaliassa. Somaliassa järjestö on kehitysyhteistyön avulla vahvistanut myös naisten poliittista osallistumista. (African Care.)

2.1 African Care ry:n toiminta

African Care ry on matalan kynnyksen palvelu. Sen palvelut on tarkoitettu henkilöille, jotka ovat syystä tai toisesta jääneet palvelujärjestelmän tarjoamien palveluiden ulkopuolelle. Matalan kynnyksen palveluilla eri syistä haavoittuvassa asemassa olevia asiakasryhmiä pyritään saavuttamaan ja lisäämään näin heidän sosiaalista osallisuuttaan. Palveluihin tulisi olla mahdollisimman alhainen kynnys hakeutua. Matalan kynnyksen palveluiden avulla on mahdollista päästä myös erilaisiin sosiaalisiin verkostoihin, sillä

matalan kynnyksen palveluorganisaatiot järjestävät usein myös erilaista päivätoimintaa, jonka avulla sosiaalisten taitojen ylläpito on mahdollista. (Leemann, L. & Hämäläinen, R.-M. 2015: 1–3.) African Care ry:n päivätoiminta on myös vertaisryhmätoimintaa. Vertaistuen avulla ihminen saa voimaa, kun hän huomaa, että ei ole yksin omien tilanteidensa tai kokemustensa kanssa. Vertaistukijat ovat samanlaisia kokemuksia omaavia ihmisiä, jotka ovat kokeneet samankaltaisia asioita ja kamppailevat samanlaisten tilanteiden kanssa omassa elämässään. Tällainen kokemusasiantuntija voi olla tukijana jopa parempi kuin ammattilaiset. Vertaisryhmätoiminnassa korostuu yhteisöllisyys, sekä toiminta tai opittavat asiat. Ryhmät ovat avoimia ryhmiä, jotka soveltuvat hyvin Suomeen hiljattain muuttaneille ihmisille tai itsenä yk­sinäiseksi kokeville. Vertaisryhmä voi myös muuttua ajan saatossa vertaistukiryhmäksi, jossa tuki ja tuen antaminen toisille korostuu. Vertaistukiryhmässä tärkeimpiä asioita ovat turvallinen ympäristö ja tila sekä ryhmän yhteinen henki. (Halme ym. 2008: 6; Komulainen 2021: 7–8.)

Kotoutumista tukevaa vertaisryhmätoimintaa maahanmuuttajataustaisille naisille ja heidän perheilleen African Care ry järjestää Itä-Helsingissä. Ryhmätoiminnan tavoitteena on lisätä ja vahvistaa maahan muuttaneiden naisten ja heidän perheidensä osallisuutta sekä hyvinvointia. Järjestö pyrkii tukemaan erityisesti niitä, jotka ovat työelämän ulkopuolella, pienten lasten vanhempia tai esimerkiksi vailla lukutaitoa olevia. African Care ry:n ryhmätoiminta pystyy tavoittamaan myös eri kieli- ja kulttuuritaustoista tulevia naisia. Viikoittaisissa ryhmissä keskustellaan aina selkosuomella ajankohtaisista aiheista, solmitaan uusia tuttavuuksia, tehdään ruokaa, urheillaan tai saadaan asiantuntijaneuvontaa esimerkiksi työhön tai asumiseen liittyvissä asioissa. Jokaisessa ryhmässä on myös lastenhoitaja paikalla, jotta pienten lasten vanhemmatkin voivat osallistua. (African Care.) Kaikessa toiminnassa mukana ovat myös omakieliset vertaisohjaajat. He toimivat kieli- ja kulttuuritulkkeina niille, jotka ovat hiljattain tulleet Suomeen tai eivät puhu lainkaan suomen kieltä. (Heikkilä 2021.)

Järjestön viikoittainen Hyrrä-ryhmätoiminta koostuu neljästä eri ryhmästä. Aila-ryhmässä asiakkaat pääsevät yhdessä keskustelemaan perheiden hyvinvoinnista erilais­ten vaihtuvien asiantuntijoiden johdolla. Kohtaamiskahvilassa eri taustoista tulevat naiset pääsevät tutustumaan toisiinsa, myös valtaväestön naiset ovat tervetulleita kohtaamiskahvilaan. Kohtaamiskahvilassa pyritään myös opettelemaan suomen kieltä (African Care; ks. myös Heikkilä 2021.) Torstaisin African Care ry:n Ilona-ryhmässä urheillaan nuorisotalolla ja perjantaisin naistenryhmässä vapaaehtoiset ja maahan muuttaneet naiset ohjaavat erilaista vaihtuvaa toimintaa, esimerkiksi käsitöitä, ruuanlaittoa tai

liikuntaa. Järjestö tarjoaa kerran viikossa myös neuvontaa, jossa työntekijät auttavat asiakkaita esimerkiksi opiskeluun, asumiseen, sosiaaliturvaan tai työhön liittyvissä asioissa. Neuvontaa African Care ry:ssä on aina mahdollista saada suomeksi, somaliksi ja englanniksi. Maahanmuuttajataustaisten naisten hyvinvointia vahvistavalla ryhmätoiminnalla African Care ry pyrkii tukemaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia maahan muuttaneita naisia. Ryhmätoimintaa tukee sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskus STEA. (African Care.)

African Caren läksykerhotoiminta on osa järjestön viikoittaista toimintaa. Toiminta sai alkunsa lastenläksykerhosta, joka toimi yhteistyössä Rastilassa sijaitsevan Merilahden peruskoulun kanssa. Läksykerhossa vapaaehtoiset auttoivat 1–3-luokkalaisia lapsia heidän kotiläksyissään. Toiminta kuitenkin muutettiin suuren kysynnän vuoksi aikuisten maahanmuuttajataustaisten naisten läksykerhotoiminnaksi keväällä 2020. (Osman 2021.) African Care järjestää siis asiakkaidensa toiveesta naisten läksykerhotoimintaa kerran viikossa järjestönsä toimitiloissa Itä-Helsingissä. Läksykerhossa toimii vakituisesti seitsemän vapaaehtoistyöntekijää sekä ohjaajia, jotka auttavat maahan muuttaneita naisia heidän opintojensa kotitehtävissä. (African Care; ks. myös Osman 2021.) Tällä hetkellä African Caren lisäksi läksykerhotoimintaa maahanmuuttajataustaisille naisille Helsingissä järjestävät muun muassa Irakin naisten yhdistys Kontulassa (Irakin naisten yhdistys 2021) ja Helppi-läksykerho Pikku-Huopalahdessa (Kotoutumisen tukena 2021).

2.2 Vaikuttamistyö

Vaikuttamistyö on myös yksi African Care ry:n toiminnan painopisteistä. Vaikuttamistyön teoriaa suomen kielellä on ollut vaikeaa löytää tai teoria on ollut yli kymmeniä vuosia vanha. Käsitteellä ”policy advocacy work” eli poliittinen vaikuttamistyö on löytynyt teoriaa englannin kielellä. Vaikuttamisen perusajatus on jonkin henkilön mielipiteiden tai intressien edustaminen, edistäminen tai puolustaminen. Vaikuttamistyön merkitykset vaihtelevat, vaikuttamistyötä on mahdollista tehdä monin eri tavoin. Kaikella vaikuttamiseen liittyvällä toiminnalla on kuitenkin tiettyjä yhteneväisyyksiä.

Vaikuttaminen on strategiaa vaikuttaa johonkin poliittiseen toimintaan tai muutokseen. Esimerkiksi tarkoituksena voi olla saada aikaan tai estää jokin tietty poliittinen muutos. Vaikuttamisen ja vaikuttamistyön ensisijaisena kohteena ovat päätöksentekijät, sillä

vaikuttamistyön tavoitteena on aina vaikuttaa niihin, joilla on päätöksentekovaltaa. Vaikuttamistyöntekijät voivat esimerkiksi puhua suoraan päätöksentekijöille omista pyrkimyksistään tai he voivat painostaa päätöksentekijöitä muutokseen puhumalla esimerkiksi medialle ja suurelle yleisölle. Vaikuttamistyön tekijät pyrkivät myös saamaan kohdeyleisönsä ymmärtämään, vakuuttamaan ja omistautumaan omille ideoilleen, jotta he voisivat ryhtyä erilaisiin toimenpiteisiin. Vaikuttamispyrkimykset tehdään yleensä yhdistysten, järjestöjen tai tiettyjen mielipiteiden ja asemien liittoutumien kautta. (Quinn & Young 2012: 26.) African Care ry tekee tätä vaikuttamistyötä erityisesti moniperusteisen syrjinnän esiintuomiseksi sekä monikulttuurisen osaamisen kasvattamiseksi. Järjestö tekee vaikuttamistyötä yhteistyön, verkostojen, kaksisuuntaisen kotoutustoiminnan sekä erilaisten kannanottojen avulla. Viestintä- ja globaalikasvatus sekä erilaiset koulutukset ja seminaarit ovat tärkeä osa tätä järjestön vaikuttamistyötä. (African Care 2020.)

Tämän opinnäytetyön avulla vaikuttamistyötä tehdään African Care ry:n uudessa työ- ja elinkeinoministeriön rahoittamassa Oman Uran Asiantuntija (OUA) -hankkeessa. Hankkeen avulla pyritään vahvistamaan ymmärrystä erilaisista kokemuksista, joita maahan muuttaneilla perheellisillä työelämän ulkopuolella olevilla naisilla on opinnoista sekä työelämään siirtymisestä. Hankkeen aikana kartoitetaan maahan muuttaneiden naisten kokemuksia heidän perus- ja ammattikouluopinnoistaan sekä työelämään siirtymisestä. Opinnäytetyö tulee olemaan mukana hankkeen kartoitusvaiheessa. Hankkeen aikana tuetaan myös kohderyhmään kuuluvia heidän omalla yksilöllisillä urapoluillaan ja edistetään maahan muuttaneiden opiskelijoiden harjoittelupaikkojen löytymistä. Hanke edistää myös harjoittelupaikkoja tarjoavien tahojen monikulttuurista osaamista sekä verkostoitumista oppilaitosten kanssa. (African Care ry 2021.)

3 Maahanmuutto ja maahanmuuttajat

272 miljoonaa ihmistä asui oman syntymämaansa ulkopuolella vuonna 2019, mikä tarkoittaa 3,5 prosenttia koko maailman väestöstä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021: 13). 1980- ja 1990-luvun vaiheessa maahanmuutto Suomeen laajeni huomattavasti aiempiin vuosikymmeniin verrattuna. Viimeisten vuosikymmenten aikana ulkomaalaisten osuus Suomen väestöstä onkin noussut huomattavasti, vaikka nousu ei ole ollut yhtä suurta kuin monissa muissa maissa esimerkiksi Espanjassa, Kreikassa ja Irlannissa. (Saukkonen 2020: 32.) Kansainvälisessä vertailussa Suomen maahanmuuttajaväestö ei ole myöskään kovin suuri. Suomessa asuvat ulkomaalaistaustaiset henkilöt tulevat

kuitenkin monista erilaisista taustoista, mikä luo laajaa erilaisten integraatiopalvelujen tarvetta. (OECD 2018: 45.) Maahanmuuton voimakas lisääntyminen Suomessa on myös tuonut suomalaisessa palvelujärjestelmässä työskenteleville ammattilaisille uudenlaisia haasteita. Työntekijöiltä vaaditaan nyt erilaisia uusia valmiuksia kohdata maahanmuuttajataustaiset asiakkaat ja oppilaat. (Shemeikka ym. 2021: 22.)

Syntyvyys on Suomessa alentunut jyrkästi koko 2010-luvun ollen alimmillaan vuonna 2018. Suomi on myös yksi ensimmäisistä hyvinvointivaltioista maailmassa, missä huomattava määrä väestöstä on ikääntynyt. Tällä hetkellä työikäisten määrää ja koko Suomen väestömäärää kasvattaa ainoastaan maahanmuutto. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021: 16). Tilastot osoittavat, että Suomen väestönkasvusta 76 % johtui ainoastaan maahanmuutosta vuonna 2014. Maahanmuuttajat ovat aina olleetkin osa globaalia muuttoliikettä, johon on monia syitä: sotatilanteet ja konfliktit, taloudelliset, poliittiset, ympäristöön, ilmastonmuutokseen ja vapaaseen liikkuvuuteen liittyvät syyt. (Rasilainen 2016: 12,16.) Suomessa on monista eri taustoista tulevia ulkomaalaistaustaisia henkilöitä. Tilastokeskuksen mukaan suurimmat ulkomailta syntyneet ryhmät Suomessa vuonna 2020 olivat entisessä Neuvostoliitossa, Ruotsissa ja Virossa syntyneitä. Näiden ryhmien jälkeen Suomessa asuu eniten Irakissa, Kiinassa, Venäjällä, Thaimaassa ja Somaliassa syntyneitä henkilöitä. (Tilastokeskus.)

Maahanmuuttajat muodostavat keskenään hyvin heterogeenisen ryhmän. Työllisyyden, ja osallisuuden toteutumisessa on suuria taustamaakohtaisia eroja, maahanmuuton taustalla olevat syyt ovat moninaisia ja lisäksi työllistymiseen ja osallisuuden taustalla ovat myös yksilölliset tekijät. Jokaisella yksittäisellä maahanmuuttajalla onkin toisistaan eroavat lähtökohdat uuteen kotimaahan asettumiselle. Maahanmuuttajat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä, mutta maahanmuuton on samanaikaisesti nähty kytkeytyvän vahvasti laajoihin eriarvoisuutta lisääviin kehityskulkuihin, jotka koskevat esimerkiksi koulutus- ja terveyseroja, tulo- ja asumiseroja sekä eroja työmarkkinoille sijoittumisessa. Eriarvoisuutta on mahdollista kuitenkin vähentää erilaisin yhteiskunnan toimin. Kotouttamistoimet edistävät yhdenvertaisuutta maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021: 27).

3.1 Maahanmuuttaja, turvapaikanhakija ja pakolainen

Maahanmuuttajaksi kutsutaan yleisesti henkilöä, joka on syntynyt ulkomailla ja muuttanut maasta toiseen. Käsitettä käytetään myös yleisesti henkilöistä, jotka ovat syntyneet jossain muualla kuin Suomessa. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2021.) Maahanmuuttopolitiikan tutkija Pasi Saukkonen (2020) korostaa kuitenkin, että asiayhteydestä riippuen käsitteellä maahanmuuttaja voidaan tarkoittaa aina eri ihmisryhmiä. Saukkosen mukaan erityisen tärkeää on huomioida, että Suomessa syntyneet henkilöt eivät voi koskaan olla maahanmuuttajia. Saukkosen (2020) mukaan olisi tarpeellista erottaa toisistaan ulkomaalaistaustaiset maahanmuuttajat ja suomalaistaustaiset maahanmuuttajat, sillä maahanmuuttajien asettumisen, sopeutumisen ja kotouttamisen erilaisten käytäntöjen näkökulmasta henkilön taustalla on väliä. Osa Suomen ulkopuolella syntyneistä henkilöistä on sellaisia, joiden toinen vanhempi tai molemmat vanhemmat ovat syntyneet Suomessa. Näin ollen heidän haasteensa Suomen asettuessa ovat aivan toisenlaisia verrattuna ulkomaalaistaustaisiin maahanmuuttajiin. Tilastokeskus luokittelee ulkomaalaistaustaiseksi henkilön, jonka ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla tai molemmat vanhemmat ovat syntyneet muualla kuin Suomessa. Ulkomaalaistaustaisiksi luokitellaan Tilastokeskuksen mukaan myös henkilöt, jotka ovat syntyneet ulkomailla eikä kumpikaan vanhemmista ole merkittynä väestötietojärjestelmään. (Saukkonen 2020: 23; ks. myös Tilastokeskus.)

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee oleskeluoikeutta ja suojelua itselleen vieraasta maasta. Turvapaikanhakijat lähtevät kotimaastaan pakoon esimerkiksi sotaa, turvattomuutta tai vainoa. (Sisäministeriö.) Pakolainen puolestaan on henkilö, joka on esimerkiksi sodan tai ihmisoikeusrikkomuksien vuoksi joutunut pakenemaan omasta kotimaastaan, ja hänellä on aiheellinen syy pelätä vainotuksi tulemistä. Pakolaista voidaan vainota uskonnon, yhteiskunnallisen ryhmän, alkuperän tai poliittisten mielipiteiden vuoksi. Pakolaiseksi määritellylle henkilölle on myönnetty kansainvälistä suojelua hänen oman kotimaansa ulkopuolella. (Pakolaisapu.) Tässä opinnäytetyössä käytän yleiskäsitettä maahanmuuttajataustainen. Tällä käsitteellä tarkoitan taustasta riippumatta henkilöä, joka on syntynyt ulkomailla ja muuttanut Suomeen.

Suomi on aina ollut enemmän maastamuuttomaa kuin maahanmuuttomaa, mistä syystä maahanmuuttajien osuus väestöstä on ollut pieni (OECD 2018: 49). Suomeen kuitenkin muutetaan moninaisista syistä. Opiskelu, työ ja perhe ovat yleisimpiä syitä,

joiden vuoksi maahanmuuttajat tulevat Suomeen (Maahanmuuttovirasto 2021). Ulkomaalaistaustaisia henkilöitä koko Suomen väestöstä vuonna 2020 oli Tilastokeskuksen mukaan 8 prosenttia eli 444 031. Yli puolet ulkomaalaistaustaisista henkilöistä asui Uudellamaalla ja neljännesosa 111 013 heistä Helsingissä. Ulkomaalaistaustaisilla tarkoitetaan tässä Tilastokeskuksen tilastojen mukaisesti henkilöitä, joiden molemmat vanhemmat tai heidän ainoa tiedossa oleva vanhempansa on syntynyt ulkomailla. (Tilastokeskus.) Lähivuosisikymmenten aikana pääkaupunkiseudun maahanmuuttajaväestön osuus on kasvanut suuresti. Osittain tämä johtuu siitä, että 1990-luvulla Helsingin väestöstä vain noin yhdeksäntuhatta oli ulkomaalaistaustaisia, ja heistäkin suurin osa oli lähtöisin toisista Euroopan maista. (Saukkonen 2018: 11.)

Naisia ja miehiä maahanmuuttajataustaisissa henkilöissä on suunnilleen yhtä paljon, vaikka joissain taustamaaryhmissä on silti selviä nais- tai miesenemmistöjä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021: 29). Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2020 Suomessa asuvista ulkomaalaistaustaisista henkilöistä 51,7 % oli miehiä, joten naisia olisi ollut 48,3 prosenttia. (Tilastokeskus.) Sukupuolijakauma Suomessa asuvien ulkomaalaistaustaisten miesten ja naisten välillä on siis hyvin pieni.

4 Kotoutuminen

Kotoutumisella tarkoitetaan niitä prosesseja, joiden aikana tiettyyn maahan pysyvästi muuttanut ihminen löytää oman paikkansa olla ja toimia. Kotouttamisella tarkoitetaan kehityskulkuja tukevia julkisen hallinnon toimenpiteitä. Maahanmuuttajien integroitumisella puolestaan tarkoitetaan maahanmuuttajien kotoutumista heidän uuteen kotimaahansa. Maahanmuuttajan kotoutuminen tarkoittaa sitä, että ihminen löytää uudessa asuinympäristössään oman paikkansa elää ja toimia sekä pystyy osallistumaan yhteiskuntaan yhdenvertaisena muiden jäsenten kanssa (Saukkonen 2020: 17, 22). Onnistunut kotoutuminen on yhteiskunnan panostuksen lisäksi myös yksilöllinen prosessi, johon vaikuttavat yksilön omat tarpeet, toiveet ja motiivit. Tärkeitä kotouttamista edistäviä tekijöitä ovat kantaväestön ja maahanmuuttajien väliset sosiaaliset suhteet arkipäivän tilanteissa ja yhteisöissä. (Opetushallitus 2012: 11.) Suomalainen kantaväestö pitää maahan integroitumisen merkkeinä suomen kielen taitoa sekä Suomen lakien ja tapojen noudattamista. Maahanmuuton sujuvuuteen vaikuttaa myös se, minkälaisia ovat kantaväestön asenteet maahanmuuttajiin. (Säävälä 2009: 10.)

Laki kotoutumisen edistämisestä (2010/1386) antaa reunaehdot kotoutumiselle. Lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista sekä lisätä maahanmuuttajien mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386 § 1.) Kotouttamisen kehittämisestä vastaavat ELY-keskukset ja ne tukevat työssään myös eri kotoutumisen alan toimijoita. Erilaisten palveluiden ja toimenpiteiden suunnittelun, ohjauksen ja valvonnan hoitavat aluehallintovirastot, kun taas paikallisella tasolla kotouttamisesta vastaavat TE-toimisto ja kunta. (Shemeikka ym. 2021: 21.)

4.1 Kotoutumista edistävät palvelut

Erilaisilla kotoutumispalveluilla on tarkoitus edistää maahanmuuttajan yhteiskunnassa ja työelämässä tarvitsemia erilaisia taitoja ja tietoja. Kotoutumista tukeva toiminta on aina monialaista yhteistyötä kunnan, TE-toimiston, oppilaitosten, poliisien, järjestöjen, koulutus- ja asumispalveluiden, sosiaali- ja terveyspalvelujen, liikunta- ja kulttuuripalveluiden sekä kansalaisyhteiskunnan välillä. Palvelukokonaisuus näistä kotoutumista edistävissä palveluissa sisältää alkuvaiheen ohjauksen, neuvonnan, alkukartoituksen, kotoutumissuunnitelman ja kotoutumiskoulutuksen. (Shemeikka ym. 2021: 21.)

Kotoutumislain mukaisessa alkukartoituksessa (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 § 9) selvitetään maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet. Alkukartoituksessa selvitetään myös kielikoulutuksen sekä muiden kotoutumista edistävien palveluiden tarve. Alkukartoituksen tekevät sekä kunta että työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) ennen kotoutumissuunnitelman laatimista. (Opetushallitus 2012: 7.) Työttömät työnhakijat ohjataan TE-toimistoon, jossa alkukartoitus käynnistetään. TE-toimiston alkukartoitukseen sisältyy alkuhaastattelu, maahanmuuttajan kielitaidon lähtötason arviointi ja työkokemuksen sekä koulutustaustan kartoitus. Kunta puolestaan käynnistää alkukartoituksen sellaisille henkilöille, jotka saavat toimeentulotukea enemmän kuin tilapäisesti. TE-toimiston ja kunnan alkukartoitusten tarkoituksena on laatia maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelma sekä ohjata hänet niihin palveluihin, jotka pystyvät edistämään hänen osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa. (Shemeikka ym. 2021: 23.)

Laki (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 §11) ohjaa myös kotoutumissuunnitelman laadintaa. Kotoutumissuunnitelma on jokaisen maahanmuuttajan yksilöllinen

suunnitelma, johon kirjataan ne palvelut ja toimenpiteet, jotka auttavat maahanmuuttajan mahdollisuuksia saavuttaa riittävä suomen tai ruotsin kielen taito. Suunnitelmaan kirjataan myös palvelut ja toimenpiteet, jotka auttavat mahdollistamaan erilaisia tietoja ja taitoja, joita maahanmuuttaja voi tarvita yhteiskunnassa ja työelämässä, sekä lisäämään hänen mahdollisuuksiaan olla yhdenvertainen yhteiskunnan jäsen. Kotoutumissuunnitelmassa sovitaan myös maahanmuuttajan muista opiskeluvaihtoehdoista esimerkiksi perusopetusta täydentävästä opetuksesta, kotoutumiskoulutuksesta ja muista maahanmuuttajaa yksilöllisesti edistävästä toimenpiteistä. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 § 11.)

5 Maahanmuuttajien koulutuspolut

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) edistää yhdenvertaisuutta koulutuksissa ja työpaikoilla. Yhdenvertaisuuslaki kieltää ihmisen syrjinnän alkuperän, kansalaisuuden, iän, uskonnon, kielen, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (Yhdenvertaisuus laki 1325/2014). Ulkomaalaislaki (2004/301) ei rajoita millään tavalla maahanmuuttajien opiskelua. Maahanmuuttajat tarvitsevatkin yleensä kotoutuakseen ja työllistyäkseen erilaisia lisäkoulutuksia ja mahdollisuuksia osaamisensa kehittämiseen. Kyseessä voi olla kielikoulutusta, ammatillista valmennusta tai jotain työmarkkinatietoihin ja -taitoihin liittyvää koulutusta. Maahanmuuttaja voi myös tarvita täydennyskoulutusta omassa kotimaassaan suoritettuun tutkintoon, tai hän voi tarvita kokonaisuudessaan uuden ammatillisen koulutuksen. (Rasilainen 2016: 27.) Vastuu näistä maahanmuuttajille suunnattujen koulutuksien opetussisällöistä sekä eri tutkintojen tunnustamisesta ja kehittämisestä on opetushallituksella (Shemeikka ym. 2021: 21)

Opetus- ja kulttuuriministeriön sektorilla on viime vuosina tehty paljon lainsäädäntömuutoksia, jotka koskevat koulutuksien rahoitusta ja rakenteita. Näillä muutoksilla on pyritty kehittämään maahanmuuttajien sekä maahanmuuttajataustaisten koulutuksia. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019: 12.) Merkittävimmät vuonna 2018 voimaan tulleet maahanmuuttajien koulutusta koskevat uudistukset koskevat seuraavia alueita: ammatillisen koulutuksen kielitaitovaatimusten joustavoittaminen, aikuisten perusopetuksen uudistus, joustavien luku- ja kirjoitustaidon sekä suomen kielen koulutukset vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Aikuisten perusopetuskäytäntöä muutettiin, jotta perusopetuksessa opiskelu perustuisi aina lähtötason arviointiin, jotta maahanmuuttajan aiemmin

hankittu osaaminen tunnistettaisiin nykyistä paremmin. Perusopetuksen osaksi liitettiin myös valmistava opetus, luku- ja kirjoitustaidon opetus. Opiskelijan opinnot henkilökohtaistettiin, jolloin opiskelijan lähtötaso arvioidaan ja hänelle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016; ks. myös Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019: 12.) Maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyviin palveluihin määrärahoja on lisätty, lisäksi on tuotettu eri kielillä erilaisia materiaaleja, esimerkiksi opas Opettajaksi Suomessa ulkomaisen koulutuksen perusteella (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019: 13). Esittelen tässä osuudessa tiivistetysti aikuisten maahanmuuttajataustaisten henkilöiden eri kouluttautumismahdollisuudet Suomessa sisältäen kotoutumisvaiheessa käytävän kotoutumiskoulutuksen.

5.1 Kotoutumiskoulutus

Suomalaisen kotouttamisjärjestelmän ytimenä voidaan pitää kotoutumiskoulutusta. Kotoutumisvaiheessa tehtävät alkukartoitukset ja kotoutumissuunnitelmat tähtäävät siihen, että maahanmuuttaja saisi parhaiten juuri hänelle soveltuvaa kotoutumiskoulutusta. (Saukkonen 2020: 83.) Kotoutumiskoulutuksesta on myös säädetty laissa (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386 § 20). Kotoutumiskoulutusta järjestetään aikuisten maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisenä. Koulutuksen tavoitteena on edistää maahanmuuttajan mahdollisuuksia päästä jatkokoulutukseen tai työelämään, sekä edistää hänen kielitaitonsa kehittymistä. Koulutuksella pyritään myös lisäämään maahanmuuttajan kulttuurillisia, yhteiskunnallisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. (Opetushallitus 2022.) Kotoutumiskoulutukseen voi hakeutua TE-toimiston kautta. TE-toimisto arvioi jokaisen henkilön kohdalla erikseen mahdollisuuden aloittaa kotoutumiskoulutus. (TE-palvelut.) Kotoutumiskoulutusta järjestävät Helsingissä muun muassa Axxell ja Arffman. Alkukartoituksen ja kielitason lähtöttestauksen kautta henkilöt ohjataan soveltuville kursseille. (Arffman; Axxell.)

Kotoutumiskoulutukseen sisältyy suomen tai ruotsin kielen opetusta sekä muuta työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä edistävää opetusta. Opetus voi myös tarvittaessa sisältää luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Kotoutumiskoulutuksen kielen opetuksen tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaisi suomen tai ruotsin kielen taidon, joka vastaisi eurooppalaisen kielitaidon tasoasteikossa tasoa B1.1. Tällä kielitasolla maahanmuuttaja kykenisi vuorovaikutukseen monenlaisissa eri tilanteissa. B1.1. kielitaitoa vaaditaan myös Suomessa kansalaisuuden saamiseen. (Saukkonen 2020: 83–84.)

5.2 Perusopetus ja perusopetuksen jälkeiset valmistavat koulutukset

Suomen perustuslain (1999/731 § 16 1 mom.) mukaan jokaisella ihmisellä on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Kunta päättää kuitenkin perusopetuksen järjestämisestä muille kuin oppivelvollisille (Perustuslaki 1999/731 § 5 1 mom.). Aikuisten perusopetus on tarkoitettu niille henkilöille, jotka ovat ylittäneet oppivelvollisuusiän eivätkä ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää. Opetus on suunnattu myös niille, joilla on tarve täydentää perusopetuksen tutkintoa tai korottaa eri oppiaineiden arvosanoja. Aikuisten perusopetukseen ohjataan myös henkilöt, jotka tarvitsevat luku- ja kirjoitustaitoja tai joilla on perusopetus suorittamatta. Perusopetus koostuu kolmesta eri vaiheesta: lukutaitovaiheesta, alkuvaiheesta ja päättövaiheesta. (Opetushallitus.)

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen tavoitteena on varmistaa, että opiskelijalla on tarvittavat perustiedot ja -taidot sekä olennaiset opiskelu- ja tiedonhankintataidot. Tällaisia taitoja ovat opiskelijan kielitaidot, valmiudet toimia arjessa ja suomalaisessa yhteiskunnassa. Alkuvaiheen perusopetuksella pyritään myös yhteiskunnallisen syrjäytymisen ehkäisyyn sekä mahdollisuuteen täydentää omaa yleissivistystä. Nämä taidot ovat tärkeitä, jotta opiskelija pystyy opiskelemaan aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa tai joissain muissa koulutuksissa. Perusopetuksen päättövaiheeseen hakeutuvalla opiskelijalla tulee olla riittävä opetuskielen hallinta ja riittävät opiskelutaidot, jotta hän kykenee selviytymään näistä päättövaiheen opinnoista. Alkuvaiheesta päättövaiheeseen olevassa siirtymävaiheessa opiskelijaa voidaan myös tukea, jotta nämä taidot vahvistuisivat. (Opetushallitus 2017.)

Perusopetuksen jälkeen maahanmuuttajataustaisen henkilön on mahdollista mennä valmentavaan koulutukseen, jossa opiskelijan yksilöllisten tavoitteiden mukaan vahvistetaan erilaisia taitoja. Näitä perusopetuksen jälkeisiä valmistavia koulutuksia ovat: LUVA, joka valmistaa opiskelijoita lukioon sekä VALMA, joka valmistaa opiskelijoita ammattikouluun (Opetushallitus). VALMA-koulutus valmentaa ja vahvistaa opiskelijaa ammatillisessa koulutuksessa tarvittaviin taitoihin yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti. Koulutus antaa opiskelijalle myös mahdollisuuden miettiä oman alan valintaa ajankanssa. VALMA-koulutuksessa opiskelijalla on mahdollisuus opiskella esimerkiksi suomen kieltä, matemaattisia aineita tai hän voi tutustua työelämäänsä ja eri ammattialoihin. VALMA-koulutusta onkin pidetty todella tärkeänä ja tyypillisenä mahdollisuutena sellaisille maahanmuuttajaopiskelijoille, jotka eivät vielä suomen kielen taidollaan selviäsi tavallisesta koulutuksesta. Valmaan ohjautuvat opiskelijat, jotka tarvitsevat taitojensa

kohentamista ennen ammatillisen koulutuksen aloittamista. (Shemeikka ym. 2021: 38.) Koulutus suunnitellaan henkilökohtaisten tavoitteiden mukaisesti opettajan kanssa. Koulutuksesta on mahdollista siirtyä tutkintokoulutukseen opintojen aikana, kun opiskelijan omat tavoitteet ovat selkiintyneet ja hänen ammatilliset taitonsa kehittyneet. Koulutus on 60 opintopistettä ja kestää yhden lukukauden verran. (Opetushallitus.)

Lukiokoulutukseen valmistava koulutus LUVA taas kehittää opiskelijan suomen kielen taitoa, erityisesti eri tiedonalojen kielitaitoa sekä kehittää opiskelijaa vastaamaan lukio-koulutuksen vaatimuksia. LUVA pyrkii myös vahvistamaan opiskelijan kotoutumista Suomeen, suomalaisen opiskelukulttuurin tuntemusta ja opiskelijan oman äidinkielen sekä muiden kielten osaamista mahdollisuuksien mukaisesti. Opetus on tarkoitettu maahanmuuttajille tai vieraskielisille, henkilöille, jotka ovat suorittaneet perusopetuksen tai vastaavan opetuksen, mutta joilla ei ole riittäviä kielellisiä valmiuksia suoritua lukio-opinnoista suomen tai ruotsin kielellä, sekä henkilöille, joiden tavoitteena on jatkaa opiskelua lukiossa LUVAN jälkeen ja henkilöille, jotka eivät ole suorittaneet korkeakoulu- tai yliopistotutkintoa. Koulutuksen laajuus on 25 kurssia, ja se tulee suorittaa vuodessa. (Opetushallitus.)

5.3 Ammatillinen koulutus, aikuislukio ja korkeakoulutus

Ammatillisessa koulutuksessa maahanmuuttajan on mahdollisuus hankkia itselleen ammatti ja näin päästä osalliseksi työelämään. Ammatillinen koulutus kehittää opiskelijan ammatillista osaamista, vastaa työelämän tarpeisiin ja tukee elinikäistä oppimista sekä yrittäjyyttä. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelijan kasvua sivistyneeksi ihmiseksi ja yhteiskunnan jäseneksi kehitetään. Koulutus antaa myös mahdollisuuden jatkaa opintoja erilaisissa korkeakouluissa. (Opetushallitus.) Perusopetuksen tulee olla suoritettu ennen ammatilliseen koulutukseen menemistä. Koulutuksen kielivaatimukset voivat vaihdella myös aloittain. Maahanmuuttajan on myös mahdollista osallistua oppimisvalmiuksia tukeviin opintoihin, joissa voi vahvistaa esimerkiksi suomen kielen osaamista. Hänen on mahdollista saada myös suomi toisena kielenä eli S2- tukea opinnoissaan. (Opetushallitus.)

Aikuislukio on tarkoitettu henkilöille, jotka ovat suorittaneet perusopetuksen tai jonkin sitä vastaavan koulutuksen. Aikuislukio on tarkoitettu vain yli 18-vuotiaille henkilöille,

jotka haluavat suorittaa lukion koko oppimäärän. Aikuisten lukion oppimäärään kuuluu vähintään 44 kurssia. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, missä aiemmat opinnot otetaan huomioon. Lukio-opinnot koostuvat pakollisista ja valinnaisista opinnoista mihin kuuluvat muun muassa äidinkieli ja kirjallisuus, historia, matematiikka, biologia, kemia ja psykologia. (Opintopolku.)

Ammattikorkeakouluun tai yliopistoon voi hakea, kun maahanmuuttajataustainen henkilö on suorittanut ammatillisen tutkinnon tai lukion oppimäärän ja/tai ylioppilastutkinnon. Maahanmuuttajataustainen henkilö voi myös hakea korkeakouluun, jos hänellä on omasta maastaan sellainen koulutus, joka antaa hänelle kelpoisuuden vastaaviin korkeakouluopintoihin. Suomeen saapuu myös korkeasti koulutettuja maahanmuuttajataustaisia henkilöitä, joiden aiemmat opinnot pyritään aina tunnustamaan ja tunnustamaan. Supporting Immigrants in Higher Education in Finland eli SIMHE-ohjelma on esimerkiksi perustettu tunnustamaan ja tunnustamaan maahanmuuttajien aiempia opintoja, auttamaan maahanmuuttajia sopivan korkeakoulun löytämisessä sekä auttamaan maahanmuuttajia sopeutumaan Suomeen. (Opintopolku.)

6 Tutkimuksia koulutuksesta

Tutkimuksia Suomessa asuvien maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksista liittyen heidän opintoihinsa ei löytynyt tai niitä ei ole ainakaan viime vuosina tehty. Tutkimuksia maahanmuuttajataustaisten henkilöiden koulutuksesta ja koulutusrakenteesta yleisesti kuitenkin löytyi. Tässä kappaleessa esitellään muutama opinnäytetyön kannalta olennainen tutkimus, jotka liittyvät maahanmuuttajataustaisten henkilöiden koulutukseen.

Suomalaisesta tutkintorekisteristä on puuttunut suuri osa ulkomailla suoritetuista tutkinnoista, minkä vuoksi Suomessa asuvien ulkomaalaistaustaisten henkilöiden koulutusrakenteesta ei ole ollut luotettavaa tietoa ennen vuotta 2014. Vuonna 2014 ulkomaista syntyperää olevien työ- ja hyvinvointitutkimuksessa (UTH) saatiin ensimmäistä kertaa luotettavaa tietoa Suomessa asuvien maahanmuuttajataustaisten henkilöiden koulutusrakenteesta. Tutkimuksissa ei ole huomioitu henkilöitä, joiden koulutusasteesta ei ole saatu tietoja tutkintorekisteristä, työvoimatutkimuksesta tai UTH-tutkimuksen vastusten avulla. Tällaisia henkilöitä oli alle prosentti molemmissa ulkomaalaistaustaisissa ja

suomalaistaustaisissa henkilöissä. Tutkimuksen mukaan 15–64-vuotiaasta väestöstä, jolla on ulkomaalaistaustaa, 24 prosentilla oli korkeintaan ylemmän perusasteen tutkinto. He olivat siis käyneet korkeintaan peruskoulua tai saaneet sitä vastaavaa opetusta omassa kotimaassaan. Suomalaisilla vastaava osuus väestöstä oli 17 prosenttia. Vastaavasti toisen asteen tutkintoja oli suomalaistaustaisilla 49 prosenttia kun taas ulkomaalaistaustaisilla 42 prosenttia. Molemmissa taustaryhmissä korkea-asteen tutkintojen määrä oli reilu kolmannes 15–64-vuotiaista. (Hannula, Nieminen & Sutela 2014: 30.) UTH-tutkimuksen mukaan suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisten 15–64-vuotiaiden henkilöiden koulutustaustassa ei siis ole huomattavia eroja. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös 25–52-vuotiaiden ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten koulutustaustaa, jolloin erot olivat huomattavammat. 25–52-vuotiaiden ulkomaalaistaustaisten joukossa korkeintaan perusasteen opintojen suorittaneiden osuus oli 17 prosenttia kun suomalaistaustaisten keskuudessa osuus oli vain 7 prosenttia. Ulkomaalaistaustaiset olivat suorittaneet korkeakoulututkintoja kuitenkin enemmän kuin suomalaistaustaiset henkilöt. UTH-tutkimuksen mukaan suomalaistaustaisilla henkilöillä alimman korkea-asteen opinnot olivatkin yleisempiä. Suomalais- ja ulkomaalaistaustaisilla naisilla oli myös enemmän korkea-asteen koulutuksia kuin miehillä vuonna 2014. (Hannula ym. 2014: 31–32.)

Suomen Punainen Risti teki myös osana valtakunnallista turvapaikanhakijoiden ja oleskeluluvan saaneiden työelämävalmiuksien tukemista koskevaa projektia osaamiskartoituksia vastaanottokeskuksissa vuosina 2016–2018. Näissä osaamiskartoituksissa tutkittiin täysi-ikäisten turvapaikanhakijoiden koulutustaustaa. Osaamiskartoituksista kävi ilmi, että 14 % tutkimukseen vastanneista turvapaikanhakijoista ei ollut käynyt kouluja ollenkaan. Miehistä 13,7 % ja naisista 22,1 % ei ollut koskaan käynyt kouluja tai opiskellut mitään. (Joro 2019: 7). Tämän kartoituksen mukaan naisten koulutustausta turvapaikanhakijoissa on siis selvästi heikompi kuin miesten. Samasta kartoituksesta kuitenkin selvisi myös se, että vastaajista 56,2 % oli käynyt vähintään kuusi vuotta perus- ja keskiasteen koulua (Joro 2019: 8), mikä viittaa puolestaan siihen, että suurimmalla osalla vastanneista turvapaikanhakijoista oli siis kuitenkin jonkinlaista koulutustaustaa.

Karvi, Kansallisen koulutuksen arviointikeskus toteutti arvioinnin vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksesta, aikuisten perusopetuksesta ja ammatillisen koulutuksen kielitaitovaatimusten joustavoittamisesta vuosina 2019–2020. Arvioinnissa tutkittiin maahanmuuttajien eri koulutuspolkujen nopeuttamista tavoittelevien uudistuksien vaikutuksia koko Suomessa. Aineiston tulokset muodostettiin seuraavanlaisten kyselyjen pohjalta:

opetuksen ja koulutuksen järjestäjille suunnatuista kyselyistä, opettajakyselyistä sekä fokusryhmätilaisuuksien aineistoista ja webinaarien aineistoista. (Hievanen ym. 2020: 3.) Näissä tutkimustuloksissa keskityttiin erityisesti Uudenmaan koulutuksen järjestäjien ja opettajien arviointeihin, sillä opinnäytetyö sijoittuu Helsinkiin. Koulutuksen järjestäjät arvioivat aikuisten perusopetuksen saatavuutta heidän oman oppilaitoksensa alueella. Etelä-Suomen järjestäjistä jopa puolet olivat sitä mieltä, että opiskelupaikkoja oli liian vähän kysyntään nähden. (Hievanen ym. 2020: 103.) Järjestäjiä pyydettiin myös arvioimaan maahanmuuttajien saamiin toimeentulokietuuksien kuten työttömyysetuuden vaikutusta koulutukseen osallistumiseen. 31,9 % vastanneista oli sitä mieltä, että opiskelijan taloudellinen tilanne suuntasi opiskelupaikkaan hakeutumista ja opintojen jatkamista. Opinnot jopa mahdollisesti keskeytettiin, jos toimeentuloetudet loppuivat. Toimeentuloetuksiin liittyvät rajoitukset olivat myös uhkana ohjata opiskelijaa pyrkimään oppimisen kannalta liian nopeaan koulutukseen. Yksi opetuksen järjestäjistä sanoikin, että opiskelijalle ensisijaisen tärkeää on varmistaa oma toimeentulo ja toimeentulon varmistamisen reunaehdot määräävät koulutuksen valinnan. Opintojen henkilökohtaistaminen, joka oli yksi vuoden 2018 lakimuutoksista, onnistui järjestäjien mielestä hyvin. Jopa 92 % järjestäjistä oli sitä mieltä, että he voivat nyt arvioida opiskelijan tieto- ja taitotason heti koulutuksen alkuvaiheessa. 55 % oli myös sitä mieltä, että opiskelijan osaaminen tunnistettiin ja tunnustettiin opintojen alussa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekemisen yhteydessä. Kyselyyn vastanneiden opettajienkin mielestä opintojen henkilökohtaistaminen oli kokonaisuudessaan onnistunut hyvin. Arviointitulosten mukaan aikuisten perusopetuksen uudistettu rakenne oli kokonaisuutena sekä selkiytännyt että yhdenmukaistanut opetusta koko Suomen tasolla. (Hievanen ym. 2020: 3, 107–109.) Näin ollen maahanmuuttajien eri koulutuspolkujen nopeuttamista tavoittelevien uudistuksien vaikutukset ovat olleet koulutuksen järjestäjien mielestä positiivisia.

Kärkkäinen Kartzyina (2017) tutki väitöskirjassaan aikuisten maahanmuuttajien kotoutumista, oppimista ja opettamista ammatillisessa koulutuksessa. Tutkimuksen keskiössä olivat lisäksi oppiminen uudessa ympäristössä sekä maahanmuuttajien opettamiseen liittyvät erityispiirteet. Oppimisen, opettamisen ja kotoutumisen välisten suhteiden ymmärryksen syventäminen oli yksi tämän tutkimuksen keskeisistä tavoitteista. Saaduista tuloksista ilmeni, että kulttuuriin ja kieleen liittyvät tekijät ovat maahanmuuttajien opettamisen ja oppimisen, sekä kotoutumista koskevien erinäisten ongelmien taustalla. Suomen kielen taito on välttämätöntä ihmisen arkielämässä ja ammatillista koulutusta suorittaessa, mutta kielitaidon merkitystä korostetaan Kärkkäisen (2017) mukaan kuitenkin

kin liikaa. Maahanmuuttajaopiskelijoita kohtaan voidaan myös kohdistaa erilaista epäluottamusta, joka johtuu kielitaidon puutteista ja kulttuurisista eroista. Tutkimuksen mukaan tällaiset erot ja puutteet aiheuttavat jännitteitä myös maahanmuuttajataustaisten oppilaiden ja suomalaisten työntekijöiden, sekä opiskelijoiden välille. Ammatillisen tutkinnon suorittamiseen tulee lisähaasteita myös näiden jännitteiden vuoksi esimerkiksi näyttöä suoritettaessa. Tutkimuksen mukaan on kuitenkin todella tärkeää, että uudessa ympäristössä oppiminen ja maahanmuuttajien opettamisen erityispiirteet otetaan maahanmuuttajien opetuksessa huomioon. Erityispiirteiden sijaan tulisi kuitenkin enemmän keskittyä jo olemassa oleviin samankaltaisuuksiin ja yhtäläisyyksiin. (Kärkkäinen 2017: 234–235.)

Jenny Hartikainen (2020) tutki opinnäytetyössään myös maahanmuuttajan koulutuspolkua ja siihen vaikuttavia tekijöitä Porvoossa aikuisten perusopetuksen opiskelijoiden kokemusten näkökulmasta. Tutkimuksesta selvisi, että maahanmuuttajien koulutusta rajoittavia tekijöitä olivat puutteet kielitaidossa, kielikoulutuksessa ja erilaiset byrokraattiset haasteet. Edistävänä tekijöinä pidettiin yksilön omaa motivaatiota, laadukasta koulutusta, yksilön suomen kielen taitoa sekä hyviä koulutusmahdollisuuksia. (Hartikainen 2020.)

7 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön tilaajana ja yhteistyökumppanina toimi African Care ry, jonka toiminta esiteltiin kappaleessa 2. Tutkimukseen haastateltiin seitsemää African Care ry:n läksykerhossa vakituisesti käyvää maahanmuuttajataustaista naista. Ennen haastattelujen aloittamista tehtiin tutkimussuunnitelma, tutkimuslupa ja tutkimussuostumislomake. Tutkimusluvan saatuaani aloitin tekemään haastatteluja African Care ry:n tiloissa.

7.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Olen toiminut African Care ry:n läksykerhossa vapaaehtoistyöntekijänä yli vuoden. Säännöllisin aikavälein naisten erilaiset kokemukset koulusta, sekä haasteet koulu- maailmasta nousevat esille. Järjestön läksykerhon kautta nousi tarve nostaa esille näitä maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksia, haasteita ja toiveita liittyen koulutukseen. Opinnäytetyön tarkoituksena on siis kartoittaa African Care ry:n läksykerhossa käyvien maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksia heidän opinnoistaan, ja nostaa näitä kokemuksia näkyville. Kokemukset ja taustatiedot koulutuksesta ovat

myös välttämättömiä tietoja African Care ry:lle, jotta työntekijät voivat vastata paremmin kotoutumiseen liittyviin haasteisiin. Tutkimuksesta saatujen tuloksien avulla African Care ry pystyy myös tekemään paremmin vaikuttamis- ja kehittämistyötä, sekä tarvittaessa parantamaan läksykerhotoimintaa. Opinnäytetyöstä saatuja tuloksia käytetään myös osana elinkeino- ja työministeriön oman uran asiantuntija -hanketta (OUA), jonka avulla pyritään vahvistamaan ymmärrystä maahan muuttaneiden työelämän ulkopuolella olevien naisten kokemuksista työ- ja opiskeluelämään siirtymisestä sekä tukemaan tähän kohderyhmään kuuluvien etenemistä omalla yksilöllisellä urapolullaan. (African Care ry 2021.)

7.2 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa African Care ry:n läksykerhossa käyvien maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksia heidän opinnoistaan Helsingissä.

- 1) Millaista opiskelua suomen kielellä ja Suomessa on ollut maahanmuuttajataustaisille naisille?
- 2) Minkä vuoksi maahanmuuttajataustaiset naiset tarvitsevat African Care ry:n läksykerhoa?
- 3) Miten maahanmuuttajataustaiset naiset näkevät koulutuskokemustensa vaikuttaneen omaan kotoutumiseen Suomessa?

7.3 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu

Opinnäytetyön tutkimusotteeksi valikoitui laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusote. Laadullisen tutkimusotteen avulla halutaan muun muassa ymmärtää jotain tiettyä toimintaa, kuvata jotain tiettyä tapahtumaa tai ilmiötä, eikä sen avulla haluta päästä tilastollisiin yleistyksiin (Sarajärvi & Tuomi 2018: 98). Laadullisella tutkimuksella pyritään myös mahdollisimman syvälliseen ymmärrykseen tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä. Ilmiön ymmärtäminen, kuvaaminen ja ilmiölle tulkinnan antaminen ovat laadullisen tutkimuksen tavoitteena. (Kananen 2017: 32,35.) African Care ry:n läksykerholaisten kokemuksia ei ole aiemmin kartoitettu. Laadullinen tutkimus tulee kyseeseen juuri silloin, kun tutkimuksen kohteena olevasta asiasta tai ilmiöstä tiedetään hyvin vähän tai siitä ei tiedetä vielä mitään (Kananen 2017:35).

Laadullisen tutkimuksen yhtenä yleisimpänä aineistonkeruumenetelmänä toimivat haastattelut. Haastattelun idea onkin itsessään todella yksinkertainen. Kun tavoitteena on saada selville, miksi ihminen toimii tietyllä tavalla tai miksi hän ajattelee tietyllä tavalla, kysymme asiaa häneltä itseltään. (Sarajärvi & Tuomi 2018: 83–84.) Haastattelut valikoituivat opinnäytetyön aineiston keruumenetelmäksi, sillä haastattelujen etuna on joustavuus, ja haastattelijalla on myös mahdollisuus oikaista mahdolliset väärinkäsitykset, toistaa kysymykset uudestaan, käydä keskustelua haastateltavan kanssa ja selvittää ilmausten sanamuotoja tarvittaessa. Tällaisia mahdollisuuksia ei ole esimerkiksi postikyselyissä, joissa jokainen vastaaja saa samanlaisen kyselyn. (Sarajärvi & Tuomi 2018: 85.) Koin myös, että maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kanssa juuri haastattelut ovat parhain vaihtoehto, sillä esimerkiksi postikyselyyn vastaaminen voi olla suomenkielellä haastavaa maahanmuuttajataustaisille. Postikyselyssä haastattelija ei olisi myöskään voinut korjata mahdollisia väärinkäsityksiä eikä olisi voinut kysyä lisäkysymyksiä. Haastattelussa haastattelijan on myös mahdollista esittää kysymyksiä siinä järjestyksessä, jossa hän katsoo sen aiheelliseksi. (Sarajärvi & Tuomi 2018: 85.)

Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui teemahaastattelut, sillä teemahaastatteluissa korostuvat ihmisten tulkinnat erilaisista asioista, sekä ihmisten antamat merkitykset erilaisille asioille. Ilmiöt, joita haastatteluissa käsitellään perustuvat tutkittavasta jo ennalta tiedettyihin asioihin. Teemahaastattelun muoto voi vaihdella jopa avoimesta haastattelusta täysin strukturoituun haastatteluun. Tekemäni haastattelut olivat puolistrukturoituja teemahaastatteluja. Haastattelu eteni tiettyjen keskeisten etukäteen valikoitujen teemojen avulla, joista oli mahdollista kysyä tarkentavia kysymyksiä. Haastattelijan oli siis myös mahdollista syventää tai tarkentaa kysymyksiään haastateltavan vastausten perusteella. Tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti teemahaastattelujen avulla yritettiin löytää merkityksellisiä vastauksia, joten kysymykset eivät voineet kuitenkaan olla ihan mitä tahansa. (Sarajärvi & Tuomi 2018: 87–88.) Opinnäytetyön keskeisimmiksi haastattelujen teemoiksi muotoutuivat seuraavat: opiskelu, opiskelu Suomessa, kokemukset opinnoista ja African Care ry:n läskykerho.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä kokemustietoa African Care ry:n läskykerhossa käyviltä asiakkailta heidän opinnoistaan. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat siis African Care ry:n läskykerhossa käyvät asiakkaat, joilla on henkilökohtaista kokemusta tutkittavasta asiasta. Laadullisen tutkimuksen kannalta on myös oleellista, että tutkimuksen

tiedonantajilla on kokemusta kyseisestä asiasta tai että he tietävät tutkittavasta asiasta runsaasti. Haastateltavien valikoiminen tulisi siis tehdä harkiten ja huolellisesti. (Sarajärvi & Tuomi 2018: 98.) Tutkimukseen osallistuvien määrä määräytyi African Care ry:n läksykerhossa vakituisesti käyvien henkilöiden kautta, opinnäytetyön tekohetkellä heitä oli 10–12. African Care ry:n työntekijät selvittivät, ketkä läksykerhon asiakkaista olisivat halukkaita osallistumaan tutkimukseeni. Halukkaita osallistujia tutkimukseen oli seitsemän, minkä koin sopivaksi määräksi, jotta tutkimusaineistoni pysyisi kohtuullisena. Opinnäytetyö on harjoitustyö, jonka tavoitteena on todistaa opiskelijan oppineisuutta hänen omalta alaltaan. Tämän takia aineistojen koko ei ole opinnäytetyön tärkeimpiä tekijöistä, vaikka se tuleekin huomioida. (Sarajärvi & Tuomi 2018: 97–98.)

Haastattelut suoritettiin helmi-maaliskuussa 2022 neljänä eri päivänä African Care ry:n tiloissa, jossa oli erillinen tila haastatteluja varten. African Care ry:n työntekijät sopivat haastattelupäivät sekä haastatteluajat haastateltavien kanssa. Ennen haastatteluja jokaiselle osallistujalle jaettiin tutkimussuostumuslomake, joka käännettiin African Care ry:n työntekijän avulla haastateltavan äidinkielelle tarvittaessa. Osallistujille kerrottiin myös tutkimuksen tarkoituksesta ja tutkimussuostumuslomakkeen sisällöstä, joka on tämän opinnäytetyön liitteenä (Liite 1). Osallistujia pyydettiin allekirjoittamaan tutkimussuostumuslomake, mutta heille kerrottiin myös mahdollisuudesta peruuttaa suostumus missä tahansa vaiheessa haastatteluja. Haastateltaville kerrottiin myös mahdollisuudesta tulkkaukseen haastattelujen ajaksi. Haastattelut suoritettiin yksilöhaastatteluina, joista jokainen kesti puolesta tunnista tuntiin. Kahdessa haastattelussa toimi mukana African Care ry:n työntekijä tulkkina haastateltavien pyynnöstä. Haastattelujen pohjana toimi etukäteen tehty haastattelurunko, joka on tässä opinnäytetyössä liitteenä (Liite 2). Viisi haastattelua käytiin suomen kielellä ja kaksi käytiin African Care ry:n työntekijän avulla haastateltavien äidinkielellä. Haastattelut äänitettiin puhelimella, ja jokainen haastateltava oli tutkimussuostumuslomakkeessa antanut luvan haastattelujen äänittämiseen. Ennen haastattelujen alkua haastateltaville kerrottiin äänityksestä. Haastattelut noudattivat etukäteen suunniteltua haastattelurunkoa (Liite 2), mutta haastatteluteemojen järjestys hieman vaihteli joidenkin haastattelujen kohdalla.

Haastattelujen jälkeen haastattelut täytyi litteroida eli muuttaa tutkimusaineisto muotoon, jossa sitä pystyy tutkimaan. Haastattelujen kohdalla tämä tarkoitti sitä, että äänitetyt haastattelut muutettiin tekstimuotoon. Litterointi on koettu hyvin työlääksi, mutta samalla tutkijan ja tutkimusaineiston vuoropuhelua lisääväksi vaiheeksi, joka myös tekee helpommaksi tutkimusaineiston analysoinnin. Tutkimusaineistoa litteroitaessa tulee

myös miettiä, litteroidaanko aineisto osittain vai kokonaisuudessaan ja kuinka tarkasti litterointi tapahtuu. Haastateltavien antamat merkitykset ja suulliset sanomat tulevat pysyä samoina litteroinnin jälkeen, eli haastateltavien puhetta ei saa millään tavalla muokata. (Vilkkä 2021: 137–138.) Tässä tutkimuksessa sanatarkka litterointi ei ollut välttämätöntä, sillä tässä tutkimuksessa tutkittiin kokemusten sisältöä eikä puhetapaa tai kieltä. Haastattelut litteroitiin kuitenkin mahdollisimman tarkasti kuitenkaan sisällyttämättä haastatteluista tietoja, joista tutkittavat voisivat olla tunnistettavissa. Haastattelujen pääsisällöt purettiin sellaisenaan. Kaksi haastattelua toteutettiin tulkin välityksellä, jolloin haastattelut purettiin suoraan tulkin kääntämällä puhetyylillä.

Haastattelujen litteroinnin jälkeen aloitin haastattelujen teemoittelun. Teemoittelun avulla haastatteluista saatu aineisto voidaan jaotella ja ryhmitellä tiettyjen teemojen aihepiirien mukaan. Se, mitä haastateltavat ovat sanoneet tietyistä haastattelujen teemoista, korostuu teemoittelun avulla. (Sarajärvi & Tuomi 2018: 105.) Teemoittelussa jokaiselle asiakkaalle annettiin oma numerokoodit 1–7 väliltä. Teemoittelun luokat syntyivät tutkimuskysymyksien mukaan. Tutkimuskysymysten alle rakentuivat haastatteluissa käytetyt teemat, joita olivat seuraavat: asiakkaan taustatiedot, opiskelu, opiskelu Suomessa, kokemukset opinnoista ja African Care ry:n läksykerho.

7.4 Aineiston analysointi

Haastattelujen litteroinnin jälkeen aloitin haastattelujen analysoinnin sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota käytetään laadullisen tutkimuksen analysoimisessa. Sisällönanalyysin avulla tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä yritetään saada kuvaus, joka olisi mahdollisimman tiivistetyssä muodossa. (Sarajärvi & Tuomi 2018: 103, 117). Opinnäytetyön aineiston analyysimenetelmänä käytin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa teoria toimii analyysin apuna, mutta analyysi ei itsessään perustu teoriaan. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa aikaisempi tieto, tutkimukset ja niiden vaikutus tunnistetaan, mutta aikaisempi tieto avaa kuitenkin uusia ajatusuria. Analyysiyksiköt valikoidaan teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa aineisosta niin, että aiempi tieto auttaa ja johdattaa analyysia. (Sarajärvi & Tuomi 2018: 109.)

Teoriaohjaava sisällönanalyysi aloitetaan samalla tavalla kuin aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa aineisto pelkistetään eli redusoidaan niin, että kaikki opinnäytetyön kannalta epäolennainen tieto leikataan pois. Redusoinnissa tutkimusaineistosta etsitään tutkimustehtävää kuvaavat alkuperäiset ilmaukset, sekä tutkimustehtävää kuvaavat yksinkertaiset ilmaukset. Aineiston pelkistämisen jälkeen tehdään aineiston klusterointi eli ryhmittely. Tässä analyysivaiheessa aineistosta käydään läpi alkuperäisilmaukset ja etsitään yhtäläisyyksiä sekä eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samankaltaiset käsitteet yhdistellään eri luokiksi ja siitä alaluokiksi. Luokittelu voi tapahtua esimerkiksi tutkittavan asian ominaisuuksien tai piirteiden kautta. Tämä analysointi vaihe luo alustavia kuvauksia tutkittavasta asiasta sekä tiivistää aineistoa. Viimeinen vaihe on aineiston abstrahointi eli aineiston käsitteellistäminen. Tässä vaiheessa tutkimusta erotellaan opinnäytetyön kannalta olennainen tieto, jonka avulla kehitetään teoreettisia käsitteitä. (Sarajärvi & Tuomi 2018: 122–125.)

8 Tulokset

Tässä luvussa esitellään vastaukset, joita haastatteluiden avulla olen saanut tutkimuskysymyksiini eli esittelen opinnäytetyön tulokset. Aluksi esittelen haastateltavien taustatiedot, jonka jälkeen esittelen vastaukset ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni, eli siihen millaista opiskelu suomen kielellä ja Suomessa on ollut maahanmuuttajataustaisille naisille. Tämän jälkeen käsittelen toisen tutkimuskysymyksenäni siitä, minkä vuoksi maahanmuuttajataustaiset naiset tarvitsevat African Care ry:n läksykerhoa. Viimeiseksi tarkastelen viimeistä tutkimuskysymystäni, eli sitä miten maahanmuuttajataustaiset naiset näkevät, että heidän kokemuksensa koulutuksesta ovat vaikuttaneet heidän kotoutumiseensa Suomeen. Haastateltavat on numeroitu 1–7, ja heistä käytetään tuloksissa termiä haastateltava 1–7 tai H1-H7.

8.1 Haastateltavien taustatiedot

Haastatteluihin osallistui kokonaisuudessaan seitsemän maahan muuttanutta naista. Haastattelussa kerättiin haastateltavien taustatiedoista vastaajan kotimaa, äidinkieli, muu kielitaito, suomeen saapumisvuosi, koulutus tai ammattitausta. Vastaukset taustatietoihin saatiin kaikilta haastateltavilta. Kuusi haastateltavaa oli kotoisin Itä-Afrikasta ja yksi haastateltavista oli kotoisin Lähi-Idästä. Haastateltavat olivat saapuneet suomeen

2005–2015 välisenä aikana, ja jokainen heistä oli täysi-ikäinen saapuessaan. Haastateltavat osasivat oman äidinkieltensä lisäksi arabiaa, englantia, suomea, turkkia ja hie-
man ruotsia.

Taustatietoihin kuuluivat myös haastateltavan koulutuspolut eli tiedot siitä, mitä koulu-
tuksia he olivat käyneet ennen Suomeen tuloa ja Suomeen tulon jälkeen. Kukaan
haastateltavista ei ollut opiskellut omassa kotimaassaan haastateltava 7 lukuun otta-
matta, joka oli saanut muutaman kuukauden kotiopetuksen kotimaassaan. Kaksi (2/7)
haastateltavista kertoi, ettei osannut lukea eikä kirjoittaa ennen Suomeen tuloa. Kel-
lään haastateltavista (7/7) ei myöskään ollut aiempaa ammattia kotimaassaan. Kaksi
(2/7) haastateltavista opiskeli tällä hetkellä peruskoulussa ja viisi (5/7) haastateltavista
opiskeli ammattikoulussa. Haastateltavat olivat ennen nykyistä koulutustaan opiskelleet
suomen kielen kurssilla keskimäärin vuoden ajan. Kolme viidestä (3/5) ammattikou-
lussa opiskelleesta vastaajasta oli käynyt peruskoulun ennen ammatilliseen koulutuk-
seen siirtymistä. Yhdellä (1/7) vastaajista peruskoulu oli keskeytynyt henkilökohtaisten
syiden vuoksi, ja yksi (1/7) vastaajista oli käynyt VALMA (Ammattiin valmistavan) kou-
lutuksen ennen ammattikoulun aloittamista.

8.2 Haastateltavien kokemukset opiskelusta suomen kielellä ja Suo- messä

Haastateltavat kertoivat, mitä mieltä ovat yleisesti koulun käynnistä Suomessa ja miten
haluavat opiskella sekä oppia suomen kieltä. Opiskelu suomen kielellä on ollut vaikeaa.
Haastateltavien vastauksista heijastuivat samat teemat. Lukeminen ja kirjoittaminen opit-
tiin vasta Suomeen tulon jälkeen. Jokainen haastateltava toi esille, miten vaikeaa suo-
men kielen oppiminen on ollut heille. Erityisesti suomen kielen puhuminen koettiin vai-
keaksi. Haastateltava 3 ja haastateltava 4 kertovat, että heidän äidinkieltensä ja suomen
kielen kirjoittaminen ovat samankaltaisia. Tämän vuoksi kirjoittaminen suomeksi ei ole
tuottanut heille erityisiä vaikeuksia. Haastateltavat kuvittelivat oppivansa helposti puhu-
maan suomen kieltä, mutta puhetaidon oppiminen osoittautuikin odotettua haasteelli-
semmäksi. Haastateltava 2 ja haastateltava 3 toivoivat, että kouluissa opetettaisiin suo-
men kielen puhetaitoa tekstinymmärtämisen ja kirjoittamisen rinnalla esimerkiksi oppilai-
den keskinäisten keskustelujen avulla. Suomen kielen opetusta ei Suomeen tulon jäl-
keen ole ollut riittävästi ja sitä haastateltavat toivoivatkin ehdottomasti lisää.

H4: "Koulussa vain istutaan ja kuunnellaan ei puhuta. Haluaisin ymmärtää
ja puhua paljon suomea."

H3:” Mäkin kun oon koulussa en puhu yhtään katson vaan opettajaa. Me tarvitsemme puhumista. Minä tiedän että puhun väärin mutta suomalaiset kannustavat että puhut hyvin joo. Tiedän että kaikki on väärin mutta ihmiset, jotka kuuntelevat sanovat sinä osaat hyvin. Kun sanot jotain väärin suomalaiset eivät naura sinulle.”

Vaikeudet eivät kuitenkaan ole yksinomaan kielellisiä vaan ovat osittain myös opettajien ajattelemattomuudesta tai asenteista johtuvia. Haastatteluissa korostuivat vaikeudet opettajien kanssa. Opettajat saattoivat puhua välillä todella nopeasti, eikä heitä ole näin helppoa ymmärtää. Opettajien toivottiin puhuvan selkosuomea, jota olisi helpompi ymmärtää. Haastateltava 1 kuvailee sitä, miten opettajat eivät aina avaa käsitteitä kunnolla. Oppilaiden käsketään tulla katsomaan asiat taululta ja opettelemaan ne itse. Tällainen itseohjautuvuus ja oikea-aikaisen tuen puute saattaa olla erityisesti maahanmuuttajataustaiselle oppilaalle vaikeaa. Osa opettajista myös suhtautuu epäoikeudenmukaisesti maahanmuuttajataustaisia oppilaita kohtaan. Haastateltava 2 kuvaili haastattelussa opetustilanteita, jotka ovat aiheuttaneet pahaa mieltä: opettajat ovat keskittyneet auttamaan enemmän suomalaistaustaisia opiskelijoita. Haastateltava kuitenkin korostaa myös sitä, että kaikki opettajat eivät suinkaan ole yhtä vaikeita tai epäreiluja.

H1: ”Opettajat eivät aina selitä asioita kunnolla. Maahanmuuttajille sanotaan aina että mene läksykerhoon.”

H2: ” Jos kysyt opettajalta apua hän sanoo, tunti on loppu hoida asiat itse mutta sä katsot kun hän auttaa suomalaisia suoraan. Hän sanoo jos tää on vaikeaa, mene toinen paikka ei täällä ole pakko olla. Osa opettajista kuitenkin kannustaa että sä osaat hyvin ja mä autan sua jos sä tarviit jotain. Ihmiset eivät ole samanlaisia osa ei auta.”

Etäopiskelu on tuonut opiskeluun myös omat vaikeutensa. Haastateltava 7 ja haastateltava 5 kuvailevat tilanteita, joissa opettajat eivät ole vastanneet heille heidän pyydettyään apua tehtäviin. Tällaiset tilanteet ovat olleet turhauttavia. Haastateltavan 1 ja haastateltavan 2 mukaan opettajat puhuvat joskus heille epäystävällisesti, minkä vuoksi he kokevat harjoittelupaikkojen olevan parempia paikkoja oppia. Kaikki opettajat eivät ole kuitenkaan samanlaisia, ja osa opettajista osaa auttaa sekä kannustaa opinnoissa. Ongelmat opinnoissa eivät myöskään aina liittyneet opettajiin. Osa haastateltavista koki, että toiset oppilaat häiritsevät heidän opiskeluaan puhumalla opettajan päälle kesken opetuksen.

H2: ”Haluan jatkaa opintoja, mutta opettaja yrittää katkaista sun opintoja.. Tulee paha mieli. Osa opettajista on tehnyt näin. Esimerkiksi korona-ai- kana kun on etäopetus ja joskus minulla on lapsia sairaana kotona ja opettaja kuulee lapsen äänet hän kysyy heti miksi lapset on kotona ja et jaksa opiskella ja noin ja noin.. Hän huutaa minulle. Aina maahanmuutta- jille asiat on erilaisia.”

H7: ”Joskus jotkut ei kaikki opettajat mutta joskus opettajat ei vastaa si- nulle jos kysyt...Suoraan siis kysyt kun hän on sinun kanssasi mutta ei halua kuunnella sinua.. Olen kysynyt opettajalta apua mutta hän ei vas- taa. Hän vaan jatkaa opettamista..”

8.3 Haastateltavien kokema tarve African Care ry:n läksykerhosta

Haastatteluissa haastateltavat kertovat hyvin samankaltaisesti tarpeestaan saada enemmän tukea koululta ja opettajilta opintoihinsa. Haastateltavat kokivat, että opetta- jilla ei ole tarpeeksi aikaa auttaa jokaista oppilasta tehtävissä. Tuki, mitä opettajilta saa- tiin tehtäviin, koettiin riittämättömäksi. Haastateltava 2 kertoo, miten hän toivoo, että maahanmuuttajataustaisia oppilaita autettaisiin enemmän ja että opettajat auttaisivat opiskelijoita selkosuomella, jota olisi helpompi ymmärtää. Etäopiskelu on myös kestä- nyt jo pitkään, eikä haastateltava ole voinut saada tarvitsemaansa apua ja tukea kou- lulta.

H1: ”Jos voisin muuttaisin sen että saisin enemmän apua koululta, että pääsisin opinnoissani eteenpäin.”

H7: ”Me haluamme apua ja emme häiritse ihmisiä tai halua että meille huudetaan. Meille sanottiin koulussa että olemme ”lazy” eli laiskoja. Minä ja toinen opiskelija puhuimme tästä ohjaajalle ja sanoimme että opettaja huutaa meille emmekä halua tätä koska emme ole pieniä lapsia.. Halu- amme vain että joku auttaa meitä.”

Jokainen haastateltava kertoi käyvänsä ainoastaan African Care ry:n läksykerhossa, koska he eivät joko tiedä muita läksyapua tarjoavia paikkoja tai he eivät ole kokeneet saaneensa tarvitsemaansa apua muista läksykerhoista. Haastateltava 2 kertoo käy- neensä äitiyslohuone MMS:n järjestämässä etäläksykerhossa. Hän koki etäläksyker- hon kuitenkin vaikeaksi, koska opettajaa ei voinut nähdä kasvotusten. Haastateltavien omien koulujen läksykerhoihin ei ollut mahdollisuutta mennä, sillä läksykerhot ovat sa- maan aikaan kuin omat oppitunnit, tai läksykerhot ovat työpajatyyppeisiä, joissa tehtäviä tehdään omatoimisesti. Koulun läksykerhoissa on myös yleensä vain yksi opettaja ja monta oppilasta. Jokainen opiskelija opiskelee eri aineita näissä koulun läksykerhoissa, eikä opettajalla välttämättä ole aina aikaa auttaa kaikkia oppilaita. Haastateltava 7 nosti

esille, että hän haluaisi apua tehtäviinsä niin, että opettaja istuisi hänen kanssaan ja olisi läsnä.

H2: ”Jos sanot opettajalle tämä on vaikeaa hän sanoo joo kyllä mä tiedän tämä on vaikea älä huolehdi ei se haittaa... mutta huomenna mä en osaa mitään ja palautan vaan tehtävät.. Siksi mä käyn African Carella mä saan apua..”

Tarve African Care ry:n läksykerhotoiminnalle korostuu jokaisessa haastattelussa. Haastateltavat kertoivat yhtenäisesti siitä, miten tarvittavaa tukea ja apua koulutehtäviin ei saatu muualta kuin African Care ry:ltä. African Care ry:n läksykerhossa käytiin, koska siellä saatiin tehtäviin juuri sellaista tukea ja apua, jota haastateltavat kokivat tarvitsevansa. Haastateltava 3 kuvailee sitä, miten African Care ry:llä vapaaehtoiset istuvat hänen vierellään ja selittävät tehtävät selkeästi. Haastateltavat toivat useasti esille suuren kiittolisuutensa African Care ry:tä ja vapaaehtoisia kohtaan.

H7: ” African Care auttaa minua monissa asioissa. En ole ikinä elämässä nähnyt samanlaista. African Caressa on paljon apua.”

H3: ” African Carella he auttavat meitä paljon. He antavat meille riittävästi aikaa eli enemmän kuin kaksi tuntia, jos joskus tarvitsee.”

8.4 Haastateltavien näkemykset opintokokemustensa vaikutuksista Suomeen kotoutumisessa

Kuusi haastateltavista vastasi kotoutumiseen liittyviin kysymyksiin. Opiskelua pidettiin suurena kotoutumista edistävänä tekijänä. Jokainen vastannut haastateltava toi esille sen, että koulussa käyminen on heidän näkökulmastaan auttanut kotoutumista Suomeen. Koulukäynti ja opiskelu ovat mahdollistanut myös erilaisten muiden tärkeäksi koettujen taitojen oppimisen. Opiskelun ansiosta haastateltavat pystyvät nyt hoitamaan itsenäisesti omia ja perheensä asioita. Asiointi kaupassa, lääkärissäkäynti, sähköpostiviestien kirjoittaminen, lasten asioiden hoitaminen päiväkodin ja koulun kanssa sekä esimerkiksi vuokran maksaminen olivat sellaisia, jotka koulussa käynnin ansiosta koettiin nyt mahdollisiksi. Kaikkia näitä taitoja pidettiin myös tärkeinä kotoutumista edistävinä tekijöinä. Haastateltava 3 kuvailee, miten ennen kouluun menoa hän ei pystynyt edes keskustelemaan kenenkään kanssa suomeksi eikä näin ollen myöskään hoitamaan omia jokapäiväisiä asioitaan.

H2: ”Koulussa oleminen on auttanut kotoutumista Suomeen. Osaan esimerkiksi lukea, puhua, osaan lähettää tekstiviestejä ja jos en käynyt täällä koulussa niin en osaisi kaikkea. Osaan nyt hoitaa omat asiani.”

H3: ” Nyt kun käyn koulua voin hoitaa asiani itse. Hoitaa puhelimesta eri asioita, kirjoittaa viestejä ja sähköposteja.”

Kirjoittamisen ja lukemisen taidot opittiin vasta Suomeen saapumisen jälkeen. Nämä taidot koettiin erityisen tärkeiksi kotoutumisen kannalta, mutta samalla myös henkilökohtaisen arkielämän näkökulmasta. Opiskelun lisäksi työharjoitteluiden suuri merkitys kotoutumisen edistäjänä nousi useissa haastatteluissa esiin. Tekemällä oppiminen työ- ja harjoittelupaikoissa vakinaisesti työskentelevien työtä seuraamalla sekä kasvanut ymmärrys siitä, miten suomalainen yhteiskunta ja työelämä toimivat, ovat edesauttaneet kotoutumista ja tuoneet onnistumiskokemuksia. Kyse on joskus myös yksittäisten ihmisten auttamishalusta ja ymmärryksestä. Haastateltava 5 nostikin esille, miten yksittäiset opettajat ja eri viranomaiset ovat auttaneet hänen kotoutumistaan.

H6: ” Kun näin miten ihmiset ja systeemi toimii niin ne auttoivat minun sopeutumistani tänne.”

9 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia African Care ry:n läksykerhossa käyvillä maahanmuuttajataustaisilla naisilla on heidän opinnoistaan Helsingissä. Opinnäytetyön tulokset kertovat opinnäytetyön yhteistyökumppanille African Care ry:lle, millaisia kokemuksia maahanmuuttajataustaisilla naisilla on yleisesti opiskelusta Suomessa sekä miten yhdistyksen läksykerhotoiminta on pystynyt tukemaan maahanmuuttajataustaisten naisten opiskelua. Tutkimustuloksista selvisi, että opintokokemukset vaihtelivat opiskelijakohtaisesti. Jokaisen haastateltavan kokemuksissa oli omat erityispiirteensä. Yhteneväisyyksiä kokemuksissa oli kuitenkin paljon.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että opiskelu Suomessa on ollut African Care ry:ssä käyvien maahanmuuttajataustaisten naisten mukaan yleisesti ottaen mukavaa. Yleisesti opiskelusta pidettiin ja koulut koettiin viihtyisiksi. Erityisesti suomen kielen opiskelu ja lukeminen koettiin tärkeiksi. Vaikeudet opiskeluissa johtuivat suurimmaksi osaksi riittämättömästä tuesta opintoihin tai epäasialliseksi ja osittain välinpitämättömäksi koetusta

koulujen henkilökunnan suhtautumisesta maahanmuuttajataustaisiin opiskelijoihin. Tällainen maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kohtelu koettiin myös epäoikeudenmukaiseksi. Epäoikeudenmukaista suhtautumista voi pitää syrjivänä, vaikka haastateltavat itse eivät syrjinnästä aivan suoraan puhukaan. Haastateltavat kokivat myös opettajien ja koulujen tuen opintoihin riittämättömäksi. Haastateltavista jokainen oli luku- ja kirjoitustaidoton saapuessaan Suomeen. Saukkosen (2020) mukaan nämä maahanmuuttaneet henkilöt, jotka ovat käyneet kouluja vain muutamia vuosia, asettavatkin haasteita suomalaiselle koulutusjärjestelmälle. Luku- ja kirjoitustaidottomat maahanmuuttaneet henkilöt tarvitsisivat erityistä huomiota sekä kohdennettuja palveluita. (Saukkonen 2020: 40,168.) Opinnäytetyöni tulosten pohjalta on selvää, ettei tällaista erityishuomiota tai kohdennettuja palveluita ole kouluissa ollut riittävästi tarjolla.

Tukea suomen kielen opintoihin ja yleisesti opiskeluun toivottiin enemmän. Tuen riittämättömyys koettiin opiskelua vaikeuttavaksi ja hidastavaksi tekijäksi. Shemeikka ym. (2021) tutkivat maahan muuttaneiden koulutus- ja työllisyyspolkuja. Opiskelijoiden kokemus tuen riittämättömyydestä kouluissa nousi edellä mainitussa tutkimuksessa esiin samalla tavoin kuin omassa opinnäytetyössäni. Tutkimuksessa saatiin selville, että vieraskielisten opiskelijoiden erilaisiin tarpeisiin ei ole pystytty ammatillisessa koulutuksessa tarjoamaan riittävää tukea. Tuen riittämättömyydestä on seurannut se, ettei opiskelijoiden ammattitaito ole kehittynyt opinnoissa riittävästi eikä heidän suomen kielen taitonsa ole ollut riittävä opintojen suorittamiseen parhaalla mahdollisella tavalla. Ammattikoulussa suoritettu tutkinto ei voi tarjota maahan muuttaneille pitkää tai kestävä työtä, mikäli heidän osaamisensa ei riitä työelämävaatimuksiin. (Shemeikka ym. 2021: 38.) Riskinä siis on, että tuen riittämättömyys opinnoissa heikentää opiskelijan mahdollisuuksia saada kestävä ja pitkä työura Suomessa.

Tuen riittämättömyys opinnoissa korostui myös, kun opinnäytetyössäni selvitin, miksi maahanmuuttajataustaiset naiset tarvitsevat tukea opintoihinsa African Care ry:n läksykerhosta. Jokainen haastateltava oli läksykerhon vakituinen kävijä. Haastattelussa toistui usein eri tavoin se, että oman koulun tarjoama tuki opintoihin oli riittämätön, mistä syystä haastateltavat osallistuivat African Care ry:n läksykerhoon. Muiden järjestöjen läksykerhotoiminnoista ei oltu tietoisia tai muissa läksykerhoissa ei käyty moninaisten syiden vuoksi. Tuki muissa läksykerhoissa ei ollut haastateltavien mukaan riittävää, henkilökunnalla ei ollut tarpeeksi aikaa auttaa jokaista oppilasta tai läksykerhotoiminta perustui itsenäiseen työskentelyyn. Tukea antavat henkilön läsnäolo opetta-

mistilanteissa koettiin merkittäväksi opiskelua tukevaksi tekijäksi. African Care ry:n läksykerhossa vapaaehtoisilla on myös mahdollisuus istua opiskelijan vieressä ja olla aidosti turvallisena ”kanssakulkijana” läsnä, mikä koettiin erityisen tärkeäksi oman oppimisensa kannalta. Toiveet saada apua ja tukea opintoihin kouluilta sekä opettajilta nousivat esille useaan otteeseen. Opinnäytetyöni tulokset osoittivat selvästi, että tarve African Care ry:n läksykerhotoiminnalle on suuri, sillä tuki opintoihin kouluilta koettiin riittämättömäksi, mutta tarpeelliseksi. Ehkä kyse on enemmästäkin. African Care ry:n toiminnassa korostuu turvallisiksi koettu läheisyys, myötätuntoisuus, kannustavuus ja keskinäinen kunnioitus. Kaikki tämä varmasti välittyy myös läksykerhoissa.

Tutkimustuloksissa suomen kielen oppimisen vaikeudet korostuivat jokaisen haastateltavan kohdalla. Suomen kielen opiskelu ja suomen kielen puhuminen koettiin erityisen vaikeaksi. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden ongelmat opiskelussa ovatkin yleisesti liittyneet maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden riittämättömään suomen kielen taitoon. Vaikka maahanmuuttajataustaisella henkilöllä olisi hyvät oppimistaidot ja hän olisi ollut pitkäänkin Suomessa, niin vaikeudet suomen kielen taidossa muodostavat suuren oppimis- ja opiskeluhaasteen. Haasteet ovat myös sukupuolittuneita. Erityisesti maahanmuuttajataustaisten naisten kielitaidon puutteellisuus tekee heidän integroitumisensa suomalaiseen yhteiskuntaan vaikeaksi. (Kärkkäinen 2017: 111; Säävälä 2009: 48.)

Kyse on myös siitä, miten kielitaidon eri osa-alueet opetuksessa korostuvat ja millaisia opetusmenetelmiä opetuksessa käytetään. Opinnäytetyössäni haastattelemi naiset toivoivat, että oppitunneilla opiskeltaisiin ryhmissä ja keskusteltaisiin enemmän suomen kielellä sen sijaan, että opettajajohtoisesti opiskellaan asioita taululta tai suoritetaan tehtäviä yksin. Erilaiset ryhmäkeskustelut ja keskustelut luokissa tukisivat suomen kielen opiskelua enemmän ja kehittäisivät erityisesti puhutun kielen taitoa. Todellisissa ihmisten keskinäisissä vuorovaikutustilanteissa sekä työssä suomen kielitaito karttuukin nopeasti (Rasilainen 2016: 23). Tästä syystä haastateltavat kokivat erityisesti työharjoittelupaikat hyviksi paikoiksi oppia kieltä. Jokainen haastateltavista toivoi myös, että olisi saanut enemmän suomen kielen opetusta jossain vaiheessa elämäänsä. Suomen kielen kirjoitus- ja ymmärtämistaidot koettiin puhetaitoa helpommiksi oppia. Tämä johtui siitä, että oma äidinkieli muistutti suomen kieltä. Suomen kielen puhetaidon haasteista huolimatta, kieltä haluttiin oppia lisää.

Opinnäytetyön viimeisenä tavoitteena oli selvittää, miten African Care ry:n läksykerhossa käyvät maahanmuuttajataustaiset naiset kokevat, että heidän opiskelunsa on vaikuttanut heidän kotoutumiseensa Suomeen. Johtopäätöksenä tutkimustuloksista voidaan sanoa, että opiskelu Suomessa on tukenut African Care ry:ssä käyvien maahanmuuttajataustaisten naisten kotoutumista. Haastateltavien mukaan opinnot ovat lisänneet heidän kykyään huolehtia itsenäisesti erilaisista arjen toimista. Opinnot ovat lisänneet naisten toimijuutta. Haastatteluista välittyi tyytyväisyys ja ylpeys siitä, että pystyi asioimaan kaupassa, hoitamaan päiväkodin, koulun kanssa tai harrastuksissa omien lasten asioita, pystyi viestittämään sähköpostitse, hoitamaan maksuasioita verkon kautta. Ennen opintoja lääkärissä tai kaupassa asiointi yksin ei ollut mahdollista.

Yksittäisten opettajien ja viranomaisten antama tuki koettiin myös kotoutumista edistävinä tekijöinä. Järjestelmän mahdollisia puutteita on mahdollista paikata myös yksilötasolla. Kyse on myös koulujen ja opettajien asenteista ja halukkuudesta. Haastatteluista nousi toisaalta esiin myös epätasa-arvoistavia kokemuksia. Haastateltavat jätettiin oman onnensa nojaan, tukipyyntöihin ei vastattu. Juuri tästä syystä African Care ry:n läksykerho koettiin niin tärkeäksi. Työharjoittelupaikat nousivat myös haastatteluissa esille yhtenä kotoutumista tukevinä tekijöinä. Työharjoittelupaikoissa kieltä opittiin käytännön työssä ja todellisissa vuorovaikutustilanteissa yhdessä työkavereiden kanssa. Ehkä haastateltavat kokivat myös tulleen enemmän arvostetuiksi juuri työharjoittelussa. Voidaan sanoa, että opiskelu sekä erilaiset taidot, mitä koulussa ollaan opittu tukevat kotoutumista Suomeen.

Yksikään haastatteleistani naisista ei ollut opiskellut ennen tuloaan Suomeen. Se, että kouluissa opittiin kirjoittamaan ja lukemaan koettiin ensiarvoisen tärkeäksi sekä opiskelun että kotoutumisen kannalta. Suomen kielen taito, erityisesti puhutun kielen taito, oli kuin ovi Suomeen ja siihen, että tuntee pystyvänsä toimimaan tässä maassa. Vaikka haastattelut eivät käsitelleetkään identiteettiä, niin rivien välistä voi tulkita, miten suomen kielen taito vahvisti myös haastateltavien identiteettiä. Suomen kielen oppiminen kaikista vaikeuksista huolimatta on tehnyt mahdolliseksi yhä rikkaamman vuorovaikutuksen ja sosiaalisen kanssakäymisen myös oman kieli- ja kulttuuriyhteisön ulkopuolella. Uuden kotimaan kielen oppiminen onkin yksi kotoutumisen avaintekijä. Jokapäiväisten arkistenkin asioiden hoitaminen on hyvin riippuvaista siitä, miten uuden kotimaan kielen hallitsee. (Castaneda ym. 2018: 73.) Scotson (2020) tutki väitöstutkimuksessaan korkeakoulutettuina Suomeen muuttaneiden pääkaupunkiseudulla kotoutumiskoulutuksessa opiskelevien henkilöiden kokemuksia suomen kielen käytöstä luokan

ulkopuolella. Tutkimuksesta selvisi sama, mikä opinnäytetyössäni tuli ilmi. Ongelmat eri vuorovaikutustilanteissa johtuivat puutteellisesta suomen kielen taidosta. Kielitaidon puutteellisuus koettiin myös tutkimuksessa omaa henkilökohtaista toimijuutta negatiivisesti rajoittavana tekijänä. Kielen puhuminen taas koettiin luetun ymmärtämistä sekä kirjoittamista tärkeämmäksi taidoksi. Suomen kielen puhumisen taitoa pidettiin hyvin tärkeäksi juuri oman työpaikan sekä erilaisten sosiaalisten suhteiden ylläpitämisessä. (Scotson 2020: 225–226.) Opinnäytetyöhön haastatteleman naiset kokivat myös kielitaidon puutteellisuuden omaa elämäänsä rajoittavana tekijänä. Omien ja perheen asioiden hoitaminen ja ylipäättänsä kotoutuminen Suomeen koettiin vaikeaksi ilman hyvää kielitaitoa.

10 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

10.1 Eettisyys

Opinnäytetyö tehtiin noudattaen Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvää tieteellistä käytäntöä ja toimintatapoja kuten rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta. Tutkimus tehtiin noudattaen erityistä tarkkuutta tutkimustyössä, tutkimustulosten tallentamisessa sekä niiden esittämisessä. Tällä tavalla varmistettiin opinnäytetyöni eettisyys, sillä tieteellinen tutkimus ei voi olla eettisesti hyväksyttävä, luotettava eivätkä sen tulokset ole luotettavia, jos tutkimusta ei ole suoritettu hyvän tieteellisen käytännön vaatimalla tavalla (Tutkimuseettinen lautakunta 2012: 6).

Henkilön osallistuessa tutkimukseen hänellä on aina oikeus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen ja oikeus osallistua tutkimukseen vapaaehtoisesti (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019: 8). Erityistä huomiota tutkimuksessa kiinnitin osallistujien vapaaehtoisuuteen ja mahdollisuuteen peruuttaa suostumus tutkimuksen missä tahansa vaiheessa. Osallistujat valikoituivat African Care ry:n läksykerhossa käyvistä asiakkaista juuri vapaaehtoisista henkilöistä. Henkilön osallistuttua tutkimukseen hänellä on myös aina oikeus keskeyttää osallistumisensa tutkimukseen ilman syytä, eikä siitä saa tulla tutkittavalle kielteisiä seurauksia. Tutkittavalla on myös aina oikeus peruuttaa suostumuksensa osallistua tutkimukseen. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019: 8.) Tutkimussuostumuslomakkeessa (Liite 1) painotettiin myös tutkimuksen osallistumisen ole-

van vapaaehtoista ja että suostumus oli mahdollista peruuttaa missä tahansa vaiheessa tutkimusta. Ennen haastatteluja haastateltaville kerrottiin myös tutkimuksen osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja mahdollisuudesta peruuttaa suostumus suullisesti. Opinnäytetyötäni tehdessä huomiota kiinnitettiin myös haastateltavien itsemääräämisoikeuteen sekä siihen, että tutkimukseen osallistuminen ei aiheuta tutkittavana olevalle henkilölle mitään merkittävää riskiä, haittoja tai vahinkoja (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019: 7).

Ennen haastattelua on eettisesti perusteltua kertoa haastateltavalle, mitä aihetta itse haastattelu koskee, vaikkakin ihmiset eivät myöskään lupaudu tutkimukseen, jos he eivät tiedä mistä tutkimuksessa on kyse (Sarajärvi & Tuomi 2018: 86). Ennen haastattelujen alkua African Care ry:n työntekijät kertoivat puhelimitse asiakkaille opinnäytetyöstä ja tutkimukseen osallistumisesta heidän toivomallaan kielellä. Ennen haastattelujen alkua tutkimuksen tarkoituksen ja haastattelujen kysymykset käytiin läpi haastateltavien kanssa. Yksityisyyden suojan takia haastateltavilta kerättiin haastatteluissa vain opinnäytetyön kannalta olennaiset henkilötiedot. Näitä tietoja olivat kotimaa, äidinkieli, kielitaito, koulutustausta ja tämän hetkinen koulupaikka. Opinnäytetyön kannalta nämä henkilötiedot oli olennaista kerätä, jotta niitä voitiin käyttää hyväksi analyysivaiheessa. Henkilötietoja ei kuitenkaan kirjattu tunnistettavasti opinnäytetyöhön. Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden tietoja ei ole tarkoituksenmukaista julkaista niin, että henkilöt voisivat olla tunnistettavissa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019: 13). Haastateltavilta kerätyt henkilötiedot säilytettiin asianmukaisesti ja suojattiin sähköisesti ja henkilötiedot olivat vain opinnäytetyön tekijän tietämän salasanan takana. Pääsyä opinnäytetyön aineistoihin ja henkilötietoihin oli vain opinnäytetyön tekijällä. Opinnäytetyön valmistuttua opinnäytetyöstä saadut tutkimustulokset sekä henkilötiedot luovutetaan African Care ry:n käyttöön. Tähän on saatu lupa jokaiselta haastateltavalta tutkimussuostumuslomakkeessa (lomake 1). Opinnäytetyöhön kerätty tutkimusaineisto ja henkilötiedot hävitetään opinnäytetyön tekijältä asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua. Tutkimuslupa opinnäytetyöhön haettiin African Care ry:ltä.

10.2 Luotettavuus

Opinnäytetyöni tein laadullisen tutkimuksen menetelmillä. Laadullisen tutkimuksen luotettavuusarviointissa käytin Kanasen (2017) laadullisen tutkimuksen luotettavuuskri-

teereitä. Kananen (2017) on käyttänyt luotettavuuden kriteereinä esimerkiksi vahvistettavuutta, arvioitavuutta (riittävä dokumentaatio), kriteerivaliditeettia (aikaisempia tutkimuksia), saturaatiota (kyllääntymistä) sekä informantin vahvistus.

Vahvistettavuudella tutkimuksen luotettavuutta voidaan yrittää parantaa niin, että tutkimuksessa kerätään tietoa monista eri lähteistä ja näistä lähteistä saatua tietoa verrataan omaan tulkintaan. Eri tietolähteitä tutkiessa voidaan myös tarkastaa, tuottavatko nämä eri tietolähteet erilaista vai samanlaista tietoa, joka tukisi tuloksia. Tutkimuksessa tulisi siis hyödyntää monilähteisyyttä, joka osoittaa tutkimuksen luotettavuuden. (Kananen 2017: 177–178.) Opinnäytetyössä on käytetty monia eri lähteitä, jotka tukevat luotettavuutta.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan opinnäytetyössä myös riittävän dokumentaation eli arvioitavuuden kautta. Tässä on arvioitava sitä, että tutkimuksessa tehdyt päätökset on mahdollista jäljittää sekä että tehdyt ratkaisut on perusteltu. Jokainen tutkimuksessa tehty ratkaisu tulisi aina perustella. Valinnat perustellaan tutkimuksessa, kun valitaan aineistokeruu-, analysointi- ja tulkintamenetelmiä. Tutkijan tulee myös perehtyä erilaisiin menetelmiin ennen tutkimuksen aloittamista, jotta eri menetelmien soveltuvuus tutkimusilmiöihin tiedetään. Jokainen tutkimuksen alkuperäinen tutkimusaineisto tulee säilyttää, jotta aineiston aitous ja tulosten luotettavuus voidaan todentaa. (Kananen 2017: 178.) Opinnäytetyössä tehdyt valinnat liittyen teoreettiseen viitekehykseen, aineistonkeruuseen, analysointiin ja tulkintaan on perusteltu huolellisesti. Aineiston keruu ja aineiston analysointi on myös toteutettu opinnäytetyössä huolellisesti. Teemahaastattelussa käytetyt haastattelukysymykset (Liite 2) olivat teoriaan perustuvia ja tarkoin ennakkoon mietittyjä opinnäytetyötä ajatellen. Haastatteluaineiston käsittelyssä noudatettiin tietosuojan periaatteita, sekä aineiston analysointivaiheessa aineistoa käsiteltiin tarkasti ja huolellisesti. Analysointiprosessin olen kirjannut yksityiskohtaisesti opinnäytetyöhön. Alkuperäinen tutkimusaineisto on säilytetty, jotta tutkimuksen luotettavuus ja aineiston aitous on mahdollista todistaa.

Kanasen (2017) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida myös kriteerivaliditeetin eli aikaisempien tutkimusten kautta. Tällä tarkoitetaan sitä, että omille tutkimustuloksille voidaan hakea vahvistusta aiemmista tutkimustuloksista vertaamalla niitä keskenään. Se, että aiemmissä tutkimuksissa on päädytty samankaltaisiin tutkimustuloksiin lisää näin tutkimuksen luotettavuutta. (Kananen 2017: 179.) African Care ry:n läskykerhossa käyvien maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksia

opinnoista ei ole aiemmin tutkittu. Sen vuoksi tutkimustulosten vertaaminen ei ole ollut mahdollista. Tämän opinnäytetyön tavoitteena olikin kerätä tätä kokemustietoa ja saada African Care ry:lle tietoa läksykerhossa käyvien asiakkaiden opinnoista. Aiempia tutkimuksia maahanmuuttajataustaisten henkilöiden koulutusrakenteesta Suomessa kuitenkin on löytynyt. Nämä tutkimukset on esitelty opinnäytetyössä perustellusti ja kattavasti teoriaosuudessa. Teemahaastatteluiden kautta saadut tulokset maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksista opinnoista tuo kuitenkin lisätietoa aiempiin tutkimuksiin, liittyen maahanmuuttajataustaisten henkilöiden koulutukseen Suomessa.

Luotettavuutta voidaan arvioida myös saturaation eli kylläntymisen kautta. Saturaatio on yksi keino vahvistaa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. Saturaatiolla tarkoitetaan sitä, että monien eri lähteiden tutkimustulokset alkavat toistua. Kun tutkimustulokset alkavat toistua näin voidaan ajatella, että aineistoa on tarpeeksi. (Kananen 2017: 179.) Opinnäytetyöni haastatteluihin osallistui seitsemän henkilöä. Koin tämän määrän sopivaksi opinnäytetyötä ajatellen. Opinnäytetyön ohjaavat opettajat olivat myös sitä mieltä, että seitsemän haastattelua on sopiva määrä opinnäytetyöhön. Haastatteluihin osallistuneiden haastateltavien vastaukset olivat myös kattavia sisällöltään, ja tietoa tuli tarpeeksi tutkimustuloksiin. Tässä opinnäytetyössä saturaation toteutumista katsottaessa on huomattava, että jokaisen haastateltavan kokemukset opiskelusta ovat erilaisia. Kenenkään haastateltavan kokemukset eivät ole yksinkertaisesti samanlaisia. Kuitenkin tutkimusaineistoa ja vastauksia tarkasteltaessa, oli vastauksissa huomattavissa joitakin samankaltaisuuksia eli saturaatiota. Koin kuitenkin myös, että African Care ry:ssä käyvien maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksia opinnoista pystyttiin kuvaamaan saadun tutkimusaineiston kautta.

Opinnäytetyön luotettavuutta olisi voinut lisätä informantin vahvistuksella. Informantin vahvistus on sitä, että tutkimuksesta saatu aineisto ja tulkinnat olisi lukenut henkilö, joka on osallistunut teemahaastatteluun. Haastateltava olisi näin voinut vahvistaa tutkijan tulkinnan ja tutkimuksesta saadut tulokset. Tällä tavalla tutkimus olisi ollut luotettava haastateltavana olevan tutkittavan kannalta. (Kananen 2017: 177.) Haastateltavilta ei kerätty yhteystietoja haastattelujen aikana. Näin ollen heidän tavoittamisensa haastattelujen jälkeen olisi ollut vaikeaa.

11 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä kokemustietoa African Care ry:n läksykerhossa käyville maahanmuuttajataustaisilta naisilta heidän opinnoistaan Helsingissä. Aineisto kerättiin suullisilla teemahaastatteluilla African Care ry:n vakituisesti läksykerhossa käyville asiakkailta järjestön toimitiloissa. Haastatteluun haluttiin erityisesti saada lisätietoa siitä, millaisia kokemuksia ja tuntemuksia maahanmuuttajataustaisilla naisilla oli opintoihin liittyen. Tällaisen uuden tiedon tuottaminen koettiin African Care ry:ssä hyödylliseksi sekä läksykerhoihin osallistuville että African Care ry:lle itselleen. Näitä tuloksia järjestö pystyy käyttämään vaikuttamistyössään sekä kotoutumis- ja läksykerhotoimintansa kehittämisessä. African Care ry:lle opinnäytetyö tuottikin tärkeää tietoa siitä, miten hyvin läksykerhotoiminta vastasi koettuihin tarpeisiin.

Maahanmuuttajataustaisten naisten kokemukset opinnoista ovat sekä moninaisia että yksilöllisiä. Opintokokemuksista oli kuitenkin havaittavissa runsaasti samankaltaisuuksia. Opiskelijoiden kohtaamat oppimishaasteet ja vaikeudet saada riittävästi tukea nousivat haastatteluissa toistuvasti esiin. Tämä tulos käy yksiin Kärkkäisen (2017) tekemän tutkimuksen kanssa, jonka mukaan maahanmuuttajaopiskelijoiden kotoutumisen, opettamisen sekä oppimisen ongelmat paikantuivat yleisesti sekä kulttuuriin että kieleen. Kärkkäisen mukaan maahanmuuttajataustaisiin oppilaisiin voi kohdistua myös epäluottamusta. Tällainen epäluottamus voi aiheuttaa suomalaisten työntekijöiden ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden välille erilaisia jännitteitä, jotka johtuvat tutkijan mukaan maahanmuuttajaopiskelijan kulttuurisista eroista sekä kielitaidon puutteesta. (Kärkkäinen 2017: 234–235.) Nämä jännitteet voivatkin olla osaksi juuri niitä, joita haastateltavat kuvailivat erityisen vaikeiksi ja mieltä pahoittaviksi kokemuksiksi oppilaitoksissa.

Scotson (2018) tutki aikuisten kotoutumiskoulutuksessa opiskelevien korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien suomen kielen taitoa. Scotsonin tutkimuksesta kävi ilmi samoja seikkoja kuin tekemäni opinnäytetyön tuloksista. Ongelmat eri vuorovaikutustilanteissa johtuivat koetusta puutteellisesta kielitaidosta. Kielitaidon puutteellisuus koettiin tutkimuksessa myös omaa henkilökohtaista toimijuutta negatiivisesti rajoittavana tekijänä. Erityisesti suomen kielen puhumisen taito koettiin hyvin tärkeäksi juuri oman työpaikan sekä erilaisten sosiaalisten suhteiden ylläpitämisessä. (Scotson 2018: 225–226.) Aivan samoin kokivat haastattelemani naiset kielitaidon puutteellisuuden omaa elämäänsä rajoittavana tekijänä. Haastateltavat kertoivat, miten ilman hyvää kielitaitoa

omien sekä perheen asioiden hoitaminen ja ylipäättänsä kotoutuminen tuntui hyvin vaikealta. Työstäni kävi ilmi keskeinen kielen opiskeluun liittyvä epäkohta. Haastateltavat eivät juurikaan olleet saaneet omia tarpeitaan vastaavaa kielikoulutusta, ainakaan riittävästi. Olisikin tärkeää, että jokaiselle opiskelijalle tarjottaisiin mahdollisuus pidempään ja räätälöidymään, yksilöllisiä tarpeita vastaavaan kielikoulutukseen.

Suomea on yleisesti pidetty koulutusyhteiskuntana, jossa mahdollisuudet työssä käymiseen ilman kouluttautumista ovat heikot (Rasilainen 2016: 27). Tämän vuoksi kouluttautuminen Suomessa on hyvin tärkeää. Erityisesti maahan muuttaneiden naisten kouluttautuminen on tarpeellista, sillä maahanmuuttajataustaisten naisten vähäinen työssä käyminen on heijastunut Suomessa myös maahanmuuttajaperheiden vähävaraisuutena. (Villiina ym. 2019: 28.) Maahanmuuttajien kouluttautuminen on nähtävä myös ikään kuin investointina siihen, että uusista maahan muuttaneista ihmisistä kasvaa suomalaisen yhteiskunnan täysivaltaisia kansalaisia. Töissä käyvä, eri kieliä puhuva maahanmuuttaja on Suomelle myös tärkeä resurssi. Koulutusmaailmassa, esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ja uskonnon opetuksessa, tarvitaan eri kieliä puhuvia maahanmuuttajia yhä enemmän. (Rasilainen 2016: 59, 62.)

African Care ry:n läksykerhossa käyvät naiset pitivät opiskelusta Suomessa ja kokivat opiskelun tärkeäksi erityisesti oman kotoutumisensa kannalta. Kokemukset koulumaailmasta voivat kuitenkin eri tilanteista riippuen joko tukea tai rajoittaa maahanmuuttajataustaisten naisten mahdollisuuksia opinnoissa sekä työelämässä. Koulumaailmassa esiintyvät moninaiset haasteet vaikuttavat myös opiskelijoiden jokapäiväiseen elämään ja sen eri osa-alueisiin. Opinnäytetyöni nosti esiin näitä moninaisia haasteita esiin ja tarjosi samalla läksykerhoihin osallistuneille mahdollisuuden jakaa omia kokemuksiaan ja tuoda esiin myös epäkohtia. Ei ole itsestään selvää, että maahanmuuttajataustaiset naiset rohkenisivat esittää myös kritiikkiä. Työni antoi nyt äänen haastateltaville heidän kokemuksilleen.

Maahanmuuttajataustaisten naisten työttömyys on Suomessa erittäin yleistä. Maahanmuuttajataustaisten naisten työllisyysaste ei tavoita suomalaistaustaisten naisten työllisyysastetta. Edes 15 vuoden asuminen Suomessa, suomen kielen ja muiden kielten hyvä taito ja koulutustausta eivät takaa työllistymistä valtaväestön naisten tasoisesti. Vuonna 2016 työttömiä maahanmuuttajataustaisia naisia oli Helsingissä huomattavasti enemmän kuin miehiä. Sukupuolten väliset työllisyysaste-erot ovat erityisen suuria niissä maahanmuuttajataustaisissa väestönosissa, joiden taustamaat ovat globaalista

etelästä. Esimerkiksi somalialaistaustaista naisista jopa 42 prosenttia oli työttöminä vuonna 2016, kun taas miehistä työttöminä oli noin 20 prosenttia. (Villiina 2020: 30; Saukkonen 2018: 22.)

Työmarkkinat Suomessa ovat hyvin sukupuolittuneet. Tätä ilmiötä on selitetty osaksi työmarkkinoiden segregaatiolla. Miehet työskentelevät yleisesti rakennus- ja kuljetusalalla sekä IT-alalla esimerkiksi insinööreinä. Naiset puolestaan työskentelevät miehiä useammin asiakaspalvelutehtävissä, opettajina sekä sosiaali- ja terveydenhoitoalan ammateissa, joissa suomen kielen taitoa tarvitaan huomattavasti enemmän kuin miesvaltaisilla aloilla. Maahanmuuttajataustaisten naisten työttömyyttä voi selittää myös se, että heistä useilta puuttuu tarvittava koulutus, työkokemus sekä suomen kielen taito. (Villiina 2020: 30.) Maahanmuuttajataustaisten naisten kokemukset koulutuksesta vaikuttavat siis väistämättä myös heidän tulevaisuuteensa Suomessa. Haastatteluista ilmittyneet vaikeudet suomen kielen oppimisessa sekä koulutuksessa voivat pahimmillaan johtaa työttömyyteen huolimatta loppuunsaatetusta koulutuksesta.

Suomeen muuttaneiden henkilöiden koulutustaustoissa näkyy sukupuolittuneisuus. Maahanmuuttajataustaisten miesten ja naisten koulutus- ja työllisyysaste-erot ovat olleet huomattavat. Tämä käy ilmi esimerkiksi Suomen Punaisen Ristin tekemästä kartoituksesta, jonka mukaan turvapaikanhakijana Suomeen tulleista naisista 22,1 %:lla ei ollut lainkaan koulutustaustaa, miehistä vailla koulutustaustaa oli vain 14 %. (Joro 2019: 7). Opinnäytetyöhöni osallistuneista naisistakaan yhdelläkään ei ollut Suomeen saapuessaan koulutustaustaa. Tästäkin syystä African Care ry:n läksykerhoista saatava maahanmuuttajataustaisten naisten kokemustieto on tärkeää, ei vain African Care ry:lle vaan myös läksykerhoon osallistuneille naisille itselleen. Kysymys ei ole vain kielen oppimisesta vaan rohkaisuista ja kannustuksesta ottaa elämää ja tulevaisuutta haltuun.

Haastateltavat nostivat toistuvasti esille heidän kiitollisuutensa African Care ry:n läksykerhon ohjaajia kohtaan. Järjestön tarjoama tuki opintoihin koettiin merkittäväksi opintoja edistäväksi tekijäksi. Järjestön tarjoama turvallinen tila, jossa asiakas kohdataan kunnioittavasti ja arvostavasti on iso osa siitä, miksi haastateltavat käyvät läksykerhossa. African Care ry:n toiminta on sekä matalan kynnyksen että vertaisryhmän toimintaa, jossa korostuvat erityisesti asiakaslähtöisyys, asiakkaan omien tarpeiden ja toiveiden huomioon otto sekä asiakkaan arvostus. Apua myös pienimpiinkin huoliin on

vaivatonta kysyä. African Care ry:n toiminta on myös vertaisryhmätoimintaa, mikä tukee ihmisen osallisuutta, lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä vahvistaa luottamusta siihen, mahdolliset vaikeaksi koetut asiat ja ongelmat järjestyvät eivätkä ole voittamattomia. Vertaisryhmätoiminta tukee myös oman motivaation vahvistamista omaan elämään vaikuttamisessa. (Leemann, L. & Hämäläinen, R.-M. 2015: 5; Komulainen 2021: 9.) Tällainen asiakkaan arvokas ja vertaisena kohtaaminen on yksi niistä syistä, miksi African Care ry:stä saatu tuki ja apu läksykerhossa on koettu erityisen tärkeäksi.

Läksykerhossa toimivien vapaaehtoisten on myös mahdollisuus istua opiskelijan vieressä ja olla aidosti turvallisena ”kanssakulkijana” läsnä. Aikaa sekä resursseja aitoon läsnäoloon ja ”kanssakulkemiseen” oppilaiden kanssa oppilaitoksilla ei ole. Näin ollen järjestön tarjoama tuki opintoihin voi olla jopa oman koulun tarjoamaa tukea merkityksellisempää ja vaikuttavampaa. Matalan kynnyksen ja väljemmin säädellyn toimintaympäristön palveluna, jonka toimintaa eivät säätele juridiset reunaehdot eivätkä hallinnolliset vaatimukset, African Care ry:llä on mahdollisuuksia toteuttaa paremmin sosiaalipedagogista työtettä: dialogista, avointa ja tasa-arvoista kohtaamista. Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kanssa työskennellessä onkin erityisen tärkeää kohdata heitä dialogisesti, kuunnellen vailla minkäänlaisia ennakkoluuloja tai yleistyksiä. Tutkimuksissa on noussut esiin, että viranomaiskohtaamisissa maahanmuuttajataustaiset asiakkaan nähdään korostetun ongelmakeskeisesti sekä yleistävästi. Tällaiset kohtaamiset voivat luoda heille ulkopuolisuuden sekä toiseuden kokemuksia sekä luoda kokemuksia suomalaiseen yhteiskuntaan kuulumattomuudesta. (Nivala & Ryyänen 2019: 266, 277.) African Care ry:n kaltaisten kansalaisjärjestöjen merkitys virallisten instituutioiden ulkopuolisina toimijoina ja täydentävän tuen tarjoajina on suuri erityisesti esimerkiksi Helsingissä, jossa maahanmuuttajataustaista väestöä on suhteellisesti ottaen runsaasti. Läksykerhotoimintaa järjestää Helsingin alueella kuitenkin vain muutama järjestö. Tarve tällaiselle läksykerhotoiminnalle on opinnäytetyön tulosten perusteella huomattava.

Maahanmuuttajataustaisten naisten opintokokemuksia ei ole aiemmin tai ainakaan lähi-vuosina tutkittu. Siksi opinnäytetyön tulosten vertaileminen aiempiin tutkimuksiin ei ole ollut mahdollista. Opinnäytetyön tulokset tuovat kuitenkin hyödyllistä lisätietoa maahanmuuttajataustaisten naisten opiskelukokemuksista Suomessa. Otoksen pienuuden vuoksi tulokset eivät kuitenkaan ole yleistettävissä kaikkiin Suomessa asuviin maahanmuuttajataustaisiin naisiin. Tutkimustuloksia voidaan silti hyödyntää African Care ry:n toiminnassa sekä vaikuttamistyössä. Opinnäytetyön jatkotutkimuksena toimiikin Oman

Uran Asiantuntija OUA -hanke. Hankkeessa opintokokemusten kartoitusta voidaan jatkaa ja hyödyntää opinnäytetyön tuloksia. Toivon myös, että opinnäytetyön tuloksia tullaan myöhemmin hyödyntämään eri järjestöjen toiminnan kehittämisessä.

Tärkeimpänä pidän sitä, että opinnäytetyöni nostaa esiin maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksia opinnoista. Opintojen kehittämisessä on tärkeää antaa ääni ja kuulla myös itse opiskelijoita. Opinnäytetyöni tarjosi nyt naisille mahdollisuuden tulla kuulluksi turvallisessa tilassa. Tutkimuksia, joissa kuultaisiin maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kokemuksista, tarvittaisiin mielestäni huomattavasti enemmän. Jatko-tutkimuksena olisi mielenkiintoista verrata, miten maahanmuuttajataustaisten miesopiskelijoiden kokemukset eroavat naisopiskelijoiden kokemuksista. Mielestäni tärkeää olisi tutkia myös alle 18-vuotiaiden maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemuksista.

Lähteet

Arffman. Kotoutumiskoulutus. < <https://www.arffman.fi/palvelumme/maahanmuuttajille/kotoutumiskoulutus/>>. Viitattu 21.3.2022.

African Care. Järjestö. Meistä. < <https://www.africancare.fi/jarjesto/kumppanit/>>. Viitattu 2.12.2021.

African Care 2020. African Care ry:n toimintastrategia 2021–2025. Helsinki. Julkaisematon lähde.

African Care ry 2021. Hankesuunnitelma. Helsinki. Julkaisematon lähde.

Axxell. Kotoutumiskoulutus. <<https://www.axxell.fi/fi/kotoutumiskoulutus>>. Viitattu 21.3.2022.

Castaneda, Anu E, Mäki-Opas, Johanna, Jokela, Satu, Kivi, Nina, Lähteenmäki, Minna, Miettinen, Tanja, Nieminen, Satu, Santalahti, Päivi & PALOMA-asiantuntijaryhmä 2018. Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa. PALOMA-käsikirja. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. 73. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136193/7.8.PALOMA_KÄSIKIRJA_WEB.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu 1.5.2022.

Hartikainen, Jenny 2020. Maahanmuuttajien koulutuspolku ja siihen vaikuttavat tekijät: Aikuisten perusopetuksen opiskelijoiden kokemuksia. Opinnäytetyö. < https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/336698/Hartikainen_Jenny.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Viitattu 25.11.2021.

Hievanen, Raisa & Frisk, Tanja & Väättäinen, Hanna & Mustonen, Kirsi & Kaivola, Juh & Koli, Arja & Liski, Sari & Muotka, Virva & Wikman-Immonen Anu 2020. Maahanmuuttajien koulutusloput. Arviointi vapaan sivistystyön ja ammatillisen koulutuksen kielitaitovaatimusten joustavoittamisesta. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. 3, 103, 107–109. <https://karvi.fi/wp-content/uploads/2020/08/KARVI_1120.pdf>. Viitattu 16.9.2021.

Heikkilä, Paula 2021. African Care ry:n hyvinvointikoordinaattori. Suullinen tiedonanto African Care ry:n tiloissa 7.12.2021.

Irakin naisten yhdistys 2021. Läksykerho alkaa. < <http://www.iny.fi/laksykerho-alkaa-27-10/>>. Viitattu 25.11.2021.

Joro, Tuula 2019. Projektitutkija. Turvapaikanhakijoiden osaaminen yhteiskunnallisena voimavarana. Selvitys Suomen Punaisen Ristin vastaanottokeskuksissa vuosina 2016–2018 tehdyistä turvapaikanhakijoiden osaamiskartoituksista. Itä-Suomen Yliopisto. 7-8. <<https://www.allyouthstn.fi/wp-content/uploads/2019/05/Loppuraportti-2019-UEF-Osaamiskartoitukset.pdf>>. Viitattu 8.11.2021.

Kananen, Jorma 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 32, 35, 177–179.

Komulainen, Petri 2021. Opas maahanmuuttaneiden vertaisryhmän ohjaajalle. Helsinki: Suomen pakolaisapu ry, Kasvokkain-toiminta. 7-9. <<https://pakolaisapu.fi/wp-content/uploads/2021/06/opas-suomi-nettiin.pdf>>. Viitattu 5.5.2022.

Kotoutumisen tukena 2021. Hae toimintaa. Helppi-läksykerho. <<https://kotoutumisentukena.fi/en/web/guest/toimintailmoitus/-/activity/helppi-laksykerho>>. Viitattu 25.11.2021.

Kärkkäinen, Katarzyna 2017. Learning, teaching and integration of adult migrants in Finland. Väitöskirja. Jyväskylä: University of Jyväskylä. 111, 234–235. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/55745/978-951-39-7212-7_vaitos10112017.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 10.3.2022.

Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>>. Viitattu 21.9.2021.

Leemann, L. & Hämäläinen, R.-M. 2015. Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 1-5. <www.thl.fi/sokra>. Viitattu 5.5.2022.

Maahanmuuttovirasto 2021. Maahanmuuton tilastot 2020: Suomeen muutetaan useimmiten työn takia, korona vaikutti hakemusten määrään. <<https://migri.fi/-/maahanmuuton-tilastot-2020-suomeen-muutetaan-useimmiten-tyon-takia-korona-vaikutti-hakemusten-maaraan>>. Viitattu 16.9.2021.

Nieminen, Tarja & Sutela, Hanna & Hannula, Ulla 2015. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Helsinki: Tilastokeskus. 30-32. <https://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluetteloyyti_uso_201500_2015_16163_net.pdf>. Viitattu 3.12.2021.

Nivala, Elina & Rynnänen, Sanna 2019. Sosiaalipedagogiikka Kohti Inhimillisempää Yhteiskuntaa. Helsinki: Gaudeamus. 266, 277.

OECD 2018. Working together: Skills and labour market integration of immigrants and their children in Finland. Paris: OECD publishing. 45, 49 75, <<https://www.oecd.org/finland/working-together-skills-and-labour-market-integration-of-immigrants-and-their-children-in-finland-9789264305250-en.htm>>. Viitattu 25.11.2021.

Opetushallitus 2012. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012. Määräykset ja ohjeet 2012:1. Tampere: Opetushallitus. 7, 11.

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/139342_aikuisten_maahanmuuttajien_kotoutumiskoulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2012.pdf>. Viitattu 23.9.2021.

Opetushallitus 2017. Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus. <<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8279640>>. Viitattu 24.9.2021.

Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Aikuisten perusopetus. <<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/aikuisten-perusopetus>>. Viitattu 24.9.2021.

Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Ammatillinen koulutus. <<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ammattillinen-koulutus-0>>. Viitattu 24.9.2021.

Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Valmentavat koulutukset. <<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/valmentavat-koulutukset>>. Viitattu 24.9.2021.

Opetushallitus 2022. Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2022. Määräykset ja ohjeet 2022:1a. 11-12. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Kotoutumiskoulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2022_1.pdf>. Viitattu 8.4.2022.

Opetushallitus. Lukiokoulutukseen valmistava koulutus. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/186996_luva_verkko.pdf>. Viitattu 24.9.2021.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Aikuisten perusopetus uudistuu. <<https://minedu.fi/-/aikuisten-perusopetus-uudistuu>>. Viitattu 25.9.2021.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019. Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi. Kipupisteet ja toimenpide-esitykset III. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:1. 7, 12-13. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161285/OKM_1_2019_Maahanmuuttajien%20koulutuspolut.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 24.9.2021.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021. Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi. Kulttuuripoliitikka, maahanmuuttajat ja kulttuurisen moninaisuuden edistäminen -työryhmän loppuraportti. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021: 2. 28 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162663/OKM_2021_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 25.11.2021.

Opintopolku. Aikuiskoulutus. Aikuiskoulutus. <<https://opintopolku.fi/wp/aikuiskoulutus/aikuiskoulutus/>>. Viitattu 25.11.2021.

Opintopolku. Koulutuksen valinta. Maahanmuuttajien koulutus. Korkeakoulutus maahanmuuttajille. <<https://opintopolku.fi/wp/valintojen-tuki/maahanmuuttajien-koulutus/korkeakoulutus-maahanmuuttajille/>>. Viitattu 25.9.2021.

Osman, Fathi 2021. African Care ry:n hyvinvointikoordinaattori. Suullinen tiedoksianto African Care ry:n tiloissa 7.12.2021.

Pakolaisapu. Tietoa. Sanasto. <<https://pakolaisapu.fi/sanasto/>>. Viitattu 23.9.2021.

Perusopetuslaki 1998/628. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>>. Viitattu 20.9.2021.

Rasilainen, Lilli 2016. Kotoutuminen kuntoon. Ehdotuksia kotoutumista tukevan koulutuksen parantamiseksi. Helsinki: Vihreä sivistysliitto ry. 12, 16, 23, 27, 59, 62.

Saukkonen, Pasi 2020. Suomi omaksi kodiksi. Kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet. Helsinki: Gaudeamus Oy. 17, 22–23, 32, 40, 82–84, 168.

Saukkonen, Pasi 2018. Ulkomaalaistaustaisten kotoutuminen Helsingissä vuonna 2016. Työllisyys, tulot ja asuminen. Tutkimuskatsauksia 2018:3. Helsinki: Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot. 11, 22. <https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/18_12_18_Tutkimuskatsauksia_3_Saukkonen.pdf>.

Shemeikka, Riikka & Schmidt-Thomé, Kaisa & Harkko, Jaakko & Paavola, Juho-Matti & Raunio, Mika & Alanko, Leena & Björk, Anna & Kettunen, Pekka & Kouvonen, Anne & Pitkänen, Sari & Ramadan, Farid & Varjonen, Sirkku & Vuorento, Mirikka 2021. Maahan muuttaneiden koulutus- ja työllisyyspolut. Valtionneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:29. Helsinki: Taitto: Valtionneuvoston hallintoyksikkö, julkaisutuotanto. 21-23, 38, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163095/VNTEAS_2021_29.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 4.12.2021.

Sisäministeriö. Maahanmuutto. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. <<https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>>. Viitattu 23.9.2021.

Suomen perustuslaki 1999/731. <<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>>. Viitattu 25.9.2021.

Scotson, Mia 2020. Korkeakoulutetut kotoutujat suomen kielen käyttäjinä: toimijuus, tunteet ja käsitykset. Väitöstutkimus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. 225–226.

Säävälä, Minna 2009. Naisia kotoutumassa Eurooppaan – Vertailevan Femage-hankkeen loppuraportti. Väestöliiton väestötutkimuslaitos. Katsauksia E/2009. 10, 48. <https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/12/e0539e38-femage_loppuraportti_1.pdf>. Viitattu 25.11.2021.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Työn tueksi. Käsitteet. <<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/kasitteet>>. Viitattu 16.9.2021.

Tilastokeskus. Tuotteet ja palvelut. Käsitteet ja määritelmät. <<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/kasitteet-ja-maaritelmat.html>>. Viitattu 29.11.2021.

Tilastokeskus. Tuotteet ja palvelut. Maahanmuuttajat ja kotoutuminen. Maahanmuuttajat väestössä. <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html#tab1485503695201_3>. Viitattu 25.11.2021.

Tilastokeskus. Tuotteet ja palvelut. Maahanmuuttajat ja kotoutuminen. Maahanmuuttajat väestössä. Ulkomailla syntyneet. <<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomailla-syntyneet.html>>. Viitattu 25.11.2021.

Toivikko, Kristiina, Korppinen, Anne, Mustafa, Binar, Muhammed, Diovan, Halme, Elina, Öhman, Petri, Shari, Yasmin, Truve, Kene & Zakeri, Mohsen 2008. Vertaisryhmätoiminnan opas maahanmuuttajatyöhön. Teoksessa Kametani, Yuko, Korppinen, Anne, Korhonen, Anna-Reetta (toim.) Helsinki: Pakolaisapu ry. 6.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Tammi. 83–86, 87–88, 97–98, 103, 105, 109, 117, 122–125.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja: 3. 7–8, 13. <https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarviointin_ohje_2020.pdf>. Viitattu 3.3.2022.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. 6-8. <https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Viitattu 1.3.2022.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2021. Valtionneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista. Valtionneuvoston julkaisuja 2021:62. Helsinki: Taitto: Valtionneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto. 13, 16, 27, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163237/VN_2021_62.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 29.11.2021.

Kazi, Villiina & Alitolppa-Niitamo, Anne & Kaihovaara, Antti (toim.). (2019). Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. 28, 30. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162005/TEM_oppaat_10_2019_Tutkimusartikkeleita_kotoutumisesta_20012020.pdf>. Viitattu 11.11.2021.

Vilkkä, Hanna 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus. 137–138.

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Annettu Helsingissä 30.12.2014. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>>. Viitattu 25.9.2021.

Young, Eóin & Quinn, Lisa 2012. Making research evidence matter. A Guide to Policy Advocacy in Transition Countries. New York: Open Society Foundations. 26.

<https://www.icpolicyadvocacy.org/sites/icpa/files/downloads/policy_advocacy_guide-book_-_making_research_evidence_matter_-_young_and_quinn_2012_0.pdf>. Viitattu 7.3.2022.

Liite 1: Tutkimussuostumuslomake

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tutkimuksen nimi: African Care ry:n läksykerholaisten kokemuksia opinnoista Helsingissä

Tutkimuksen tekijä: Elisa Moallin

Olen sosionomiopiskelija Helsingin Metropolian Ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on kerätä tietoa African Care ry:n läksykerhossa käyvien maahanmuuttajataustaisten naisten kokemuksista heidän opinnoistaan. Haastattelussa kysellään koulutukseesi liittyviä tietoja, kuten kokemuksiasi koulutuksestasi ja koulutukseesi vaikuttavista tekijöistä. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja osallistumisen voi peruuttaa missä tahansa vaiheessa tutkimusta syytä mainitsematta. Minulla on vaitiolovelvollisuus haastattelun sisällöstä, eikä tietoja luovuteta ulkopuolisten käsiin. Haastattelun tiedot luovutetaan myös African Care ry:n henkilökunnan käyttöön, kuitenkin niin että henkilöllisyytesi ei ole tunnistettavissa.

Minulle on selvennetty yllä mainitun tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytettävät tutkimusmenetelmät. Olen tietoinen siitä, että tähän tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja että voin peruuttaa suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen myös tietoinen siitä, että henkilöllisyyteni ja tunnistettavat henkilötiedot jäävät vain tutkijan tietoon ja antamiani tietoja käytetään vain kyseiseen tutkimukseen sekä haastattelusta saadut tiedot luovutetaan African Caren käyttöön. Omalta osaltani aineisto hävitetään asianmukaisella tavalla tutkimuksen valmistuttua. Suostun siihen, että minua haastatellaan ja haastattelu äänitetään kokonaisuudessaan ja äänitteet hävitetään tutkimuksen loputtua asiallisesti.

Allekirjoituksellasi suostut osallistumaan tähän haastatteluun, sekä vakuutat saaneesi tutkimustiedotteen ja ymmärtäneesi sen.

Paikka ja aika

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta liitteineen jäävät tutkijan arkistoon. Tutkimustiedote liitteineen ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.

Liite 2: Teemahaastattelurunko

Taustatiedot

- Kotimaa?
- Äidinkieli? Muu kielitaito?
- Milloin olet tullut Suomeen?
- Aiempi koulutus tai ammatti? Suomessa tai kotimaassa?

Opiskelu

- Mitä opiskelet
- Missä opiskelet?
- Kauanko olet ollut nyt tässä koulussa?
- Miksi halusit juuri tähän kouluun/juuri tälle alalle?

Opiskelu Suomessa

- Millaista opiskelu Suomessa on mielestäsi ollut?
- Koetko, että opiskelu on auttanut sinun kotoutumistasi & sopeutumistasi Suomeen?
- Miten opiskelu suomenkielillä on sinun mielestäsi sujunut?
- Oletko saanut riittävästi suomen kielen opetusta tultuasi Suomeen?

Kokemukset opinnoista

- Onko opiskelu ollut sellaista, mitä odotit ja ajattelit sen olevan?
- Mikä on ollut helppoa / mukavaa opiskelussa?
- Mikä taas on ollut vaikeaa/ haastavaa?
- Oletko saanut apua/tukea opintoihisi koulultasi/opettajiltasi?
- Onko jotain erityisesti mikä auttaa sinua opinnoissasi?
- Entä jotain, joka vaikeuttaa opiskeluasi?
- Onko sinun mieleesi jäänyt jotain erityisen hyviä tai huonoja kokemuksia opiskelu ajaltasi?
- Onko jotain mitä muuttaisit itse opiskelussa/koulussasi, jos voisit?
- Mitä aiot tehdä valmistumisesi jälkeen?

African Care ry:n läksykerho

- Miksi käyt African Care ry:n läksykerhossa?
- Kauanko olet käynyt läksykerhossa?
- Miten läksykerhotoiminta on auttanut sinua opinnoissasi?
- Käytkö jossain muualla läksykerhossa?

- Onko sinulla jotain mitä haluaisit lisätä/sanoa.